

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra bezpečnostních studií

Radikalizace a islamistický terorismus

Diplomová práce

Radicalization and Islamist terrorism

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

doc. Ing. Dr. Štefan DANICS, Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Petra KUČEROVÁ

PRAHA

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Březůvky, dne 14. 3. 2024

.....

Petra KUČEROVÁ

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce, panu doc. Ing. Dr. Štefanovu Danicsovi, Ph.D., za ochotu, vstřícný přístup a přínosné osobní i online konzultace. Také bych ráda poděkovala své rodině za vloženou důvěru a trpělivost při zpracovávání mé diplomové práce i během celého studia.

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá radikalizací a islamistickým terorismem, které řadíme mezi aktuální témata současné doby. Práce se věnuje teoretickému vymezení radikalizace, radikalizačnímu procesu a modelům radikalizace. V práci jsou vysvětleny důležité pojmy související s radikalizací, jako je extremismus a jeho role v rámci radikalizace, terorismus jako možné vyústění radikalizace a de-radikalizace. Dále se práce zaměřuje na současné projevy islamistického terorismu a přibližuje konkrétní události, jako jsou útoky hnutí Hamás na izraelské osady, teroristický útok ve Vídni v roce 2020 a propagandu džihádismu online. V diplomové práci jsou také uvedena opatření, jež přijala Evropská unie, Europol a Česká republika v rámci svých bezpečnostních strategií a plánů.

KLÍČOVÁ SLOVA

Radikalizace * radikalizační proces * extremismus * islamistický terorismus * terorismus * de-radikalizace * Hamás * násilí * opatření * propaganda

ANNOTATION

This master thesis deals with radicalization and Islamist terrorism, which we classify among the current topics of the present time. The thesis focuses on the theoretical definition of radicalization, the radicalization process, and models of radicalization. It explains important terms related to radicalization, such as extremism and its role in the context of radicalization, terrorism as a possible outcome of radicalization, and de-radicalization. Furthermore, it examines current manifestations of Islamist terrorism and provides insight into specific events, such as the attacks by the Hamas movement on Israeli settlements, the terrorist attack in Vienna in 2020, and the propaganda of online jihadism. The thesis also outlines measures taken by the European Union, Europol, and the Czech Republic within the framework of their security strategies and plans.

KEYWORDS

Radicalization * radicalization process * extremism * Islamist terrorism * terrorism * de-radicalization * Hamas * violence * measures * propaganda

OBSAH

ÚVOD.....	6
1 TEORETICKO-METODICKÁ VÝCHODISKA.....	8
1.1 Radikalizace jako proces	8
1.1.1 Modely radikalizace.....	15
1.2 Vymezení extremismu a jeho role v rámci radikalizace.....	16
1.3 Terorismus jako možné vyústění radikalizace.....	19
1.4 De-radikalizace	21
2 PROJEVY ISLÁMSKÉ RADIKALIZACE.....	25
2.1 Hnutí Hamás a útok na izraelské osady.....	25
2.2 Teroristický útok ve Vídni	34
2.3 Propaganda džihádismu online.....	36
2.3.1 Časopis Dabiq.....	38
3 OPATŘENÍ PROTI ISLÁMSKÉ RADIKALIZACI A ISLAMISTICKÉMU TERORISMU.....	41
3.1 Opatření ze strany Evropské Unie	43
3.2 Opatření Europolu.....	50
3.3 Opatření České republiky.....	53
ZÁVĚR.....	56
Seznam použité literatury a pramenů.....	59
Monografie	59
Odborné a vědecké články	60
Veřejná vystoupení	62
Internetové zdroje	63

ÚVOD

Diplomová práce je zaměřena na radikalizaci a islamistický terorismus, jež se v dnešní době považuje za jednu z nejvýznamnějších celosvětových hrozeb.

V současné době není radikalizace žádným novým ani neobvyklým fenoménem. Můžeme konstatovat, že v podstatě každý z nás projevuje nějakou formu radikalismu. Nicméně radikalizace, která vyústí v násilí a násilné jednání, je relativně vzácný jev s potenciálem mít obrovský dopad na společnost. Tento dopad lze vnímat, jak z hlediska bezpečnosti společnosti a nevinných občanů, tak i z perspektivy finanční a emocionální. Klíčovým prvkem v demokratických společnostech je zajistit občanům právo na svobodné myšlení, včetně možnosti přijímat i radikální názory. Současně je však důležité, chránit společnost před nepříznivými dopady nezákonných akcí prováděných násilně radikalizovanými jednotlivci a skupinami. Úspěšné dosažení tohoto cíle závisí na porozumění fenoménu radikalizace od jeho základů, až po fáze, kdy jednotlivci přistupují k násilnému a nezákonnému chování v rámci prosazování svých cílů.

Zvolení tohoto tématu vychází zejména z mého osobního zájmu a následného navázání na mé předchozí studium, konkrétně bakalářskou práci, kde jsem se podrobněji věnovala problematice Islámského extremismu ve 20. a 21. století.

Cílem práce je objasnění individuálního procesu radikalizace, který zneužívá islám k politicko-mocenským účelům za použití násilí. Zmapovat aktuální anti-radikalizační opatření ze strany Evropské Unie, Europolu a České republiky.

Diplomová práce je rozdělena do tří základních kapitol, přičemž podstatnými z nich budou zejména poslední dvě kapitoly. První kapitola vymezuje teoreticko-metodická východiska, kdy objasňuje základní pojmy související s radikalizací a islamistickým terorismem. Jedná se o teoretické vymezení pojmů, jako je samotná radikalizace, extremismus, terorismus a de-radikalizace. Jednotlivé podkapitoly v této části analyzují radikalizaci jako proces, roli extremismu v rámci radikalizace, terorismus jako možné vyústění radikalizace

a de-radikalizaci a její programy. V podkapitole, která se věnuje radikalizaci jsou stručně prezentovány různé modely radikalizace a jejího procesu. Při zpracování této první kapitoly byla využita především vědecká metoda deskripce a komparace, s cílem objasnit rozdíly mezi jednotlivými pojmy a jejich vymezení.

Druhá kapitola je věnována současným projevům islámské radikalizace v dnešní době. První podkapitola se zaměřuje na hnutí Hamás a jeho útoky na izraelské osady. Druhá podkapitola se zabývá teroristickým útokem ve Vídni v roce 2020, který je zajímavým selháním de-radikalizačního procesu. Ve třetí podkapitole je objasněna propaganda džihádismu online pomocí internetových časopisů a magazínů, které nabádají k islamistickému terorismu. V této části práce byla především využita analýza projevů islamistické radikalizace a terorismu.

Ve třetí části této práce jsou jednotlivé podkapitoly zaměřeny na opatření Evropské unie, opatření Europolu a opatření České republiky, jež si kladou za cíl předcházet teroristickým činům a procesům radikalizace. První podkapitola pojednává o opatřeních Evropské unie a stručně vysvětluje návaznost mezi různými přijatými plány a strategiemi. Druhá podkapitola se věnuje opatřením, která přijímá Europol a jeho přidružené instituce. Ve třetí kapitole jsou přiblížena opatření ze strany České republiky. V této kapitole je využita především metoda zevšeobecnění a zmapování přehledu přijatých opatření.

V diplomové práci jsou převažujícím zdrojem informací cizojazyčné publikace, zejména publikace v anglickém jazyce. Nejrelevantnější informace jsou čerpány z cizojazyčných internetových odborných článků, které poskytují hlubší vhled do problematiky radikalizace a islamistického terorismu. V některých případech jsou také využity publikace od českých autorů, kteří se zabývají tématem radikalizace a radikalizačního procesu. Významnou publikací, která byla využita především v první kapitole, je kniha od Štefana Danicse a kolektivu z roku 2022 s názvem "Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty".

1 TEORETICKO-METODICKÁ VÝCHODISKA

V této kapitole jsou stručně definovány pojmy, které úzce souvisí s tématem radikalizace a islamistickým terorismem, což je klíčové pro správné porozumění této problematice. Jednotlivé pojmy jsou široce užívané v různých kontextech a nalezení jednotné obecné terminologie je pro ně velmi obtížné. V této první části práce půjde především o objasnění a odlišení jednotlivých pojmů, které spolu souvisejí.

1.1 Radikalizace jako proces

V dnešní době je radikalizace velmi podstatný pojem, který je nutné znát a je také nezbytný pro porozumění obsahu této diplomové práce. Koncept radikalizace nemůže být chápán izolovaně, ale také nemůže být zaměňován s ostatními souvisejícími pojmy, zejména s extremismem a terorismem. V současnosti radikalizace vyznačuje mnoho pojetí, pojmů i výzkumných přístupů, což mnohdy způsobuje značné záměny či překrývání daných přístupů, které komplikují průběh dalších výzkumů i proti-radikalizační a protiteroristickou politiku. Značné rozpory probíhají i ve vymezení a identifikaci příčin a ve stanovení vývojových etap radikalizačního procesu.¹

Téma radikalizace se v akademických diskusích i ve světě rozšířilo po událostech z 11. září roku 2001, známého jako útok na „Dvojčata“. V Evropě se téma objevuje v letech 2004-2005 po teroristických útocích na městské vlaky v Madridu a v Londýně.²

Tento pojem je široce rozšířený a intenzivně zkoumaný mnoha odborníky z různých oblastí společenských věd, což komplikuje nalezení jednotné definice.

¹ DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation – forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-539-4, s. 61.

² Tamtéž.

„Aktuálně neexistuje žádná všeobecně uznávaná definice či shoda na tom, co přesně je radikalizace, a to jak na akademické, tak ani na vládní úrovni.“³

Podle mnoha odborníků je radikalizace vnímána jako „mnohvrstevný pojem“ a „rozporuplný proces“, který je ovlivňován mnoha různými vnitřními i vnějšími faktory.⁴ V podstatě skoro všechny akademické modely chápou radikalizaci jako: „proces, který se odehrává v průběhu určitého časového období a zahrnuje různé faktory a dynamiku“.⁵ Většina definic se tedy shoduje na tom, že radikalizace je proces, ale rozpor nastává v tom, kam tento proces směřuje.

Ministerstvo vnitra České republiky definuje radikalizaci jako:

„změny ideologických postojů člověka směrem k postojům vyhraněným, které vybočují z ústavních norem, vyznačují se prvky netolerance a útočí proti základním demokratickým ústavním principům. Tyto extremistické postoje jsou způsobilé přejít v aktivity, které působí destruktivně na stávající demokratický systém, včetně aktivit násilného charakteru.“⁶

Podle německého politologa Dirka Baehra radikalizace vymezuje:

„individuální proces, který je ovlivněn vnějšími faktory, které způsobují socializaci, během níž dochází k přijetí myšlenek a názorů, jež mohou být podporovány a prosazovány i násilím. S těmito myšlenkami a názory se osoby snaží zásadně změnit sociálně-politické poměry. Pokud jsou myšlenky a názory součástí extremistické ideologie, tak je snaha dosáhnout svých cílů i za pomoci teroristického násilí. Rozhodující je, že radikalizace je procesem socializace, během kterého jednotlivci přijímají v kratším nebo delším časovém období

³ JOHNSON, Elizabeth a kol. *Preventing and Fighting Radicalisation at the Local Level* [online]. In: Paris: European Forum for Urban Security. ISBN 2-913181-48-1. Dostupné z: https://issuu.com/efus/docs/publication_liaise_en-web [cit. 2024-02-22].

⁴ DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation – forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-539-4, s. 62.

⁵ NEUMANN, Peter R. *The trouble with radicalization* [online]. International Affairs, 2013, **89**(4), 873-893. Dostupné z: <https://academic.oup.com/ia/article-abstract/89/4/873/2417160?redirectedFrom=fulltext&login=false> [cit. 2024-02-22].

⁶ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Radikalizace*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/ostatni-hybridni-hrozby-radikalizace.aspx>. [cit. 2024-02-26].

politické myšlenky a názory, které ve své extremistické podobě mohou vést k legitimizaci politického násilí.“⁷

Odborníci rozdělují radikalizaci na nenásilnou radikalizaci, která je považována za radikalizaci názorovou a na násilnou radikalizaci, která vyznačuje připravenost prosadit změny násilným jednáním.⁸ Násilnou radikalizaci je možné vnímat jako: „výsledek procesu, v němž se jedinec v průběhu života postupně sblíží a identifikuje s hodnotovým systémem, který ospravedlňuje násilí“. Tato identifikace se může urychlit a umocnit např. pocitem ohrožení jednotlivce, frustrací a sociální vazbami, jako je kontakt a komunikace s radikály.⁹ Někteří odborníci také rozdělují radikalizaci na dva rozdílné procesy, a to na cestu přijetí extrémních názorů a cestu k politickému násilí.¹⁰

Radikalizace většinou začíná u jedinců, kteří nejsou spokojeni se svým životem, frustrováni okolní společností a v některých případech i zahraniční politikou své vlády. Tito lidé se setkávají s dalšími podobně smýšlejícími jedinci a společně procházejí procesem, který může vyústit až v terorismus.¹¹

Samotným radikálem, teroristou nebo extremistou se člověk nestává od narození, ale spíše se postupně utváří vlivem různých vnějších i vnitřních faktorů. Tyto faktory mohou, ale nemusí jedince vést k teroristickému násilí, působí na něj individuálně a různě. V případě každého jedince je tedy proces specifický a odlišný a neexistuje jediný faktor, u kterého lze říct, že je hlavní příčinou radikalizace. Tento radikalizační proces je kombinací různých faktorů, které

⁷ SCHMID, Alex. Radicalisation, De-Radicalisation, Counter-Radicalisation: A Conceptual Discussion and Literature Review. Online. *The International Centre for Counter-Terrorism (ICCT) – The Hague*. 2013. Dostupné z: <https://www.icct.nl/publication/radicalisation-de-radicalisation-counter-radicalisation-conceptual-discussion-and> [cit. 2024-02-22].

⁸ DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation – forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-539-4, s. 62.

⁹ Tamtéž, s. 93.

¹⁰ Tamtéž, s. 62.

¹¹ PRECHT, Tomas. Home grown terrorism and Islamist radicalisation in Europe: From conversion to terrorism. Online. *Danish Ministry of Justice*. 2007. Dostupné z: https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskning_spujlen/2011/2007/Home_grown_terrorism_and_Islamist_radicalisation_in_Europe_-_an_assessment_of_influencing_factors__2_.pdf [cit. 2024-02-22].

ovlivňují jedince, ale skutečnými teroristy se stává jen malá část z nich. Někteří svůj proces radikalizace zastaví úplně a jiní v určité fázi procesu.¹²

Radikalizační faktory, které ovlivňují radikalizační proces lze rozdělit do tří hlavních skupin:¹³

- 1) **Faktory "stojící v pozadí"**: krize identity, pocit vyloučení, odcizení a vnímaná nespravedlnost či různá osobní traumata.
- 2) **Spouštěcí faktory**: včetně zahraniční politiky, diskriminace a přítomnosti charismatického vůdce.
- 3) **Umožňující faktory**: vězení, internet, mešity, knihy a manuály k provedení útoků, televize a média.

Vyznávání ideologie je důležitým faktorem radikalizace, ačkoli existuje mnoho cest k radikalizaci, včetně těch, které nevykazují extremistickou ideologii. Někteří se k radikální skupině přidávají z touhy po dobrodružství, vzrušení, kamarádství, sociálním kontaktu nebo dokonce lásky. Často je potřeba pomsty významným motivem a ideologie se objevuje až následně.¹⁴

Jak již bylo zmíněno výše, tak u každého jedince je proces radikalizace odlišný a čistě individuální, ale přesto můžeme identifikovat minimálně čtyři základní fáze radikalizace, které se vzájemně překrývají:¹⁵

- 1) Jednotlivci se stávají náchylnými k radikalizaci,
- 2) Orientují se na určitý typ radikalizace,

¹² DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation – forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-539-4, s. 67.

¹³ PRECHT, Tomas. Home grown terrorism and Islamist radicalisation in Europe: From conversion to terrorism. Online. *Danish Ministry of Justice*. 2007. Dostupné z: https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskning%20spuljen/2011/2007/Home_grown_terrorism_and_Islamist_radicalisation_in_Europe_-_an_assessment_of_influencing_factors__2_.pdf [cit. 2024-02-22].

¹⁴ DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation – forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-539-4, s. 75.

MOSKALENKO, Sophia a MCCAULEY, Clark. *Radicalization to Terrorism: What Everyone Needs to Know*. Oxford: Oxford University Press, 2020. ISBN 978-0190-862-589.

¹⁵ DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation – forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-539-4, s. 68.

- 3) Zapojují se do radikálních skupin a stávají se jejich členy,
- 4) Účastní se skutečných teroristických akcí nebo plánovaného spiknutí.

Univerzální profil radikála nikde nenajdeme, ale existuje spousta faktorů a podnětů, které se vyskytují a opakují u jednotlivých radikalizujících se jedinců. V červnu 2010 byl zahájen projekt „SAFIRE“, který uskutečnila Evropská unie s cílem prozkoumat více toto závažné téma radikalizace. Jedná se o vědecký přístup k hledání indikátorů a reakcí na radikalizaci. Tyto výzkumy ukázaly, že mezi nejčastější kategorie indikátorů radikalizace patří:¹⁶

- Sebe-identifikace, tj. způsob, jak jedinec vnímá svoji osobnost;
- „My“ versus „Oni“, tj. jedinec vnímá společnost jako opozici;
- Sociální interakce, tj. chování jedince ve společnosti;
- Osobností rovina, tj. osobnostní charakteristika;
- Asociace, tj. sdružení a vazby s radikální skupinou.

Americký profesor Randy Borum zkoumal kognitivní a behaviorální dimenzi radikalizace. Kognitivní dimenzi radikalizace je možné vymežit jako: *„sociální a psychologický proces postupně prožívané oddanosti extremistické politické nebo náboženské ideologii“*. Jedinec začíná více podporovat politické přesvědčení a hodnoty, které jsou v rozporu se základními hodnotami společnosti, demokracie a právního státu.¹⁷ Tuto dimenzi lze považovat za již výše zmíněnou názorovou radikalizaci, kdy právě Randy Borum dochází k názoru, že jedinec může spáchat teroristický čin, aniž by prošel kognitivní radikalizací.¹⁸ Behaviorální dimenze radikalizace představuje *„určitý proces účasti jednotlivce na extrémních aktivitách, kterém mohou být násilné a ilegální, ale mohou být i nenásilné a legální“*.

¹⁶ Final Report Summary - SAFIRE: Scientific Approach to Finding Indicators of and Responses to Radicalisation. Online. 2013. Dostupné z: <https://cordis.europa.eu/project/id/241744/reporting>. [cit. 2024-02-22].

DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation – forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-539-4, s. 69.

¹⁷ DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation – forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-539-4, s. 68.

¹⁸ BORUM, Randy. Radicalization into Violent Extremism I: A Review of Social Science Theories. Online. Journal of Strategic Security, roč. 4, č. 4, 2011, s. 7-36. Dostupné z: <https://doi.org/10.5038/1944-0472.4.4.1>. [cit. 2024-02-26].

Behaviorální dimenzi lze interpretovat jako morální povinnost jedince účastnit se konkrétních přímých akcí, která je ovšem definovaná kolektivně, ale pociťovaná jednotlivcem individuálně.¹⁹

Podle mnohých odborníků a autorů by se měl proces radikalizace zkoumat na třech úrovních – jednotlivce, skupiny a společnosti. Na všech těchto úrovních mohou působit spouštěcí faktory, do kterých zahrnujeme strukturální podmínky, skupinovou dynamiku a konkrétní události, které mohou jako spouštěcí faktory fungovat. „*Proces radikalizace, který může vyústit v násilí, obsahuje řadu proměnných na různých úrovních obsahové analýzy, což následně problematizuje stanovení priorit a postupů v procesu tvorby proti-radikalizačních a de-radikalizačních programů v zemích Evropské unie.*“²⁰

Tříúrovňový model zkoumání radikalizace:²¹

- 1) Mikroúroveň – jedincova osobnost, pozornost na vlastnosti a životní zkušenosti jedince, tedy individuální úroveň zahrnující např. problémy s identitou, neúspěšná integrace, šikana, pocity odcizení, diskriminace, relativní deprivace, ponižování, odmítání a stigmatizace, často kombinované s morálním pobouřením a potřebou pomsty. Radikalizaci mohou vyvolat poruchy osobnosti a určité negativní prvky jedincova života.
- 2) Mezoúroveň, tj. širší radikální prostředí. Podpůrné nebo dokonce spolupachatelské sociální prostředí, které slouží jako shromažďovací bod. Jedinec je propojen s radikální nebo extremistickou skupinou na základě společné identity. Tato úroveň zahrnuje oblast společenské identity, skupinové procesy a sociální interakci.

¹⁹ DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation – forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-539-4, s. 67-68.

²⁰ Tamtéž, s. 62 a 94.

²¹ SCHMID, Alex. Radicalisation, De-Radicalisation, Counter-Radicalisation: A Conceptual Discussion and Literature Review. Online. *The International Centre for Counter-Terrorism (ICCT) – The Hague*. 2013. Dostupné z: <https://www.icct.nl/publication/radicalisation-de-radicalisation-counter-radicalisation-conceptual-discussion-and> [cit. 2024-02-22].

3) Makroúroveň, tj. vnitrostátní i zahraniční role vlády a společnosti. Radikalizace názorů veřejnosti, politických stran a veřejného mínění, napjaté vztahy mezi většinou a menšinou a chybějící socioekonomické příležitosti pro celé sektory společnosti. Na radikalizaci na této úrovni má vliv i dopad globalizace, mezinárodní vztahy a přeměny mezinárodního systému.

V roce 2007 se uskutečnilo setkání odborníků, akademických expertů a zpravodajských funkcionářů Global Futures Form v Haagu, kde byly identifikovány následující příčiny radikalizace:²²

- masová komunikace a propaganda;
- reakce Západu na radikalizaci;
- zprávy v cílových zemích;
- západní dominance;
- napětí mezi státy;
- náboženství a jeho vztah k politice;
- reakce a vstřícnost vlády (občanská společnost);
- vztah imigrace k demografii v dané zemi;
- politika identity „my vs. oni“;
- nové ideologie;
- vzácné zdroje a jejich nedostatek;
- násilí a násilí spojené s extremistickými ideologiemi.

²² Global Futures Forum, *Radical Worlds of 2020: Imaging the Futures of Radicalisation*, The Hague, 12-14.12. 2007, s. 54.

DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation – forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-539-4, s. 73-74.

1.1.1 Modely radikalizace

V této části jsou stručně popsány jednotlivé modely, jejichž cílem je znázornit strukturu procesu násilné radikalizace. Jedná se o umělé vytvořené konstrukty, které byly vypracovány jednotlivými odborníky, kteří se snažili o zachycení transformačních prvků radikalizace a o vytvoření strukturovaného modelu popisujícího stádia tohoto procesu. Tyto modely vnímají radikalizaci jako určitou časovou posloupnost a zahrnují různé faktory a dynamiky. Většina těchto známých modelů byla vytvořena ve spojitosti s radikalizačním procesem islámského terorismu.²³ Je důležité zdůraznit, že se jedná o určitou stupňovitost, která popisuje tzv. „pomyslné schůdky“, kterými se postupně radikalizovaný jedinec dostává na vrchol procesu radikalizace.

Mezi známé modely radikalizace patří Metafora schodiště, Pyramidový model, model radikalizace – de-radikalizace, Borumův čtyřstupňový model a model policie New York.

Metaforu schodiště představil Fathali M. Moghaddam ve svém článku *The Staircase to Terrorism*. Tato metoda je popisována jako budova se schodištěm, která má přízemí a pět pater, přičemž každé patro znázorňuje určité charakteristické psychologické procesy. Metafora schodiště je obecně vnímána jako: „užitečný nástroj výzkumu procesu vedoucího od individuální deprivace k spáchání teroristického činu“. Evropská komise využívá tento model schodiště v rámci preventivního a vzdělávacího programu TERRA.²⁴

Dalším z modelů je Pyramidový model radikalizace, který vytvořili Clark McCauley a Sophia Moskalenko. V tomto modelu je zdůrazněno, že pouze malá část radikalizovaných jedinců se stane teroristy. Model umožňuje různé kombinace faktorů v průběhu radikalizace a při analýze jednotlivých radikálů nám umožňuje posoudit odlišnosti a podobnosti individuálních procesů radikalizace.

²³ DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation – forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-539-4, s. 100-101.

²⁴ Tamtéž, s. 104-105.

Tento model může být aplikován mezinárodně, a na rozdíl od ostatních modelů se nezaměřuje pouze na podmínky radikalizace na Západě.²⁵

Borumův čtyřstupňový model vychází ze čtyř fází, které konvergují k terorismu. Tento model byl představen Randy Borumem jako reakce na teroristické útoky v roce 2001 ve Spojených státech. V první fázi jedinec vnímá určitou nespravedlnost, která přechází postupně do druhé fáze, kde dochází k rámování této nespravedlnosti a meziskupinovému srovnání. Ve třetí fázi dochází k identifikaci viníka za vnímanou nespravedlnost a v poslední fázi dochází ke generalizaci viníka a ospravedlňování možného násilí proti němu. V závěrečné fázi dochází k obecnému hodnocení viníka a odůvodňování případného použití násilí proti němu.²⁶

Výše zmíněné modely radikalizace vycházejí z toho, že radikalizace je dynamický, mnohvrstevný pojem, který potřebuje ke svému růstu prostředí a podmínky, které jsou příznivé pro samotnou radikalizaci jedince. Proces radikalizace také ovlivňují a urychlují dezinformační a propagandistické kampaně radikálních skupin, v jejichž zájmu je rekrutace nových příznivců a členů skupin.²⁷

1.2 Vymezení extremismu a jeho role v rámci radikalizace

Extremismus je pojem často používaný v souvislosti s radikalizací, který vyznačuje nebezpečné, odchylující se a netolerantní činy.²⁸ Extremismus můžeme obecně definovat jako: „výrazné odchýlení jednotlivce nebo skupiny od obecně zavedených a v aktuální době přijímaných norem.“²⁹ Může být chápán jako odpor proti demokratickým normám, lidským právům, rovnosti a toleranci.

²⁵ DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation – forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-539-4, s. 106-108.

²⁶ Tamtéž, s. 102.

²⁷ Tamtéž, s. 93.

²⁸ CHMELÍK, Jan. *Extremismus*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1997, s. 5.

²⁹ CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-265-7, s. 7.

Ministerstvo vnitra definuje a využívá ke své pracovní činnosti tuto definici:

*„Pojmem extremismus jsou označovány vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance, a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku.“*³⁰

Na rozdíl od extremistů mohou radikálové zastávat demokratické názory, což je u extremistů vyloučeno. Extremistická mysl nesnáší pluralitu, je uzavřená a vnímá svět v černobílých barvách. Extremisté jsou ochotni použít sílu k dosažení a udržení politické moci, a jejich postoj je často binární – buď jste s nimi, nebo proti nim, což je výsledkem jejich extrémistické ideologie. Oproti tomu radikálové přijímají pluralitu a tíhnou k větší racionalitě a pragmatickým kompromisům, aniž by však přestali zkoumat kořeny svého problému.³¹

Extremismus a radikalizace jsou pojmy, které spolu úzce souvisejí, přičemž radikalizace bývá často předstupněm extremismu. Jak již bylo uvedeno výše, radikalizace označuje proces, při kterém si jednotlivci nebo skupiny osvojují extrémní přesvědčení a ideologie, které mohou vést k násilným a nebezpečným akcím. Tento proces může zahrnovat posun k extrémnějším názorům, pocit odcizení a ochotu zapojit se do násilného chování, aby dosáhli svých stanovených cílů. Extremismus na druhé straně označuje zastávání extrémních a rigidních názorů, které jsou odolné vůči změnám nebo kompromisům. Extremisté mohou být radikalizovaní jednotlivci nebo skupiny, kteří plně přijali své extrémní ideologie a jednají podle nich, přičemž se často uchylují k násilným akcím, aby prosadili svá přesvědčení a cíle.³²

³⁰ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Co je extremismus [online]. Praha, 2010. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx> [cit. 2024-02-26].

³¹ DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation – forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-539-4, s. 75.

³² UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME. *Preventing violent extremism through promoting inclusive development, tolerance and respect for diversity: A development response to addressing radicalization and violent extremism* [online]. New York: UNDP, 2016. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.undp.org/publications/preventing-violent-extremism-through-inclusive-development-and-promotion-tolerance-and-respect-diversity>. (Research – Discussion Papers).

Souvislost mezi radikalizací a extremismem je významná, neboť radikalizace může sloužit jako cesta k extremismu. Jedinci, kteří projdou procesem radikalizace, mohou být náchylnější k přijetí extrémních přesvědčení a zapojení se do extremistických akcí. Zásadní význam pro prevenci toho, aby se jednotlivci nestávali extremisty a nezapojovali se do násilného jednání, je pochopení a řešení faktorů, které přispívají k radikalizaci.³³

Podobně, jak tomu bylo u radikalizace, tak i extremismus lze analyzovat na ve dvou rovinách – kognitivní a behaviorální. Kognitivní rovina extremismu odkazuje na radikalizaci jednotlivců prostřednictvím přijímání extrémních názorů a postojů, které často vedou k následnému násilnému chování a jeho ospravedlnění. Na druhé straně behaviorální rovina extremismu zahrnuje jedince, kteří jednají v souladu s těmito extrémními přesvědčeními za použití násilí a násilných prostředků. Tito jedinci přecházejí od zastávání radikálních názorů k aktivnímu zapojení do násilných akcí jako prostředku vnucování svého názoru společnosti. Může se jednat o násilné činy, terorismus, zločiny z nenávisti nebo jiné formy extrémního chování, jejichž cílem je vnucení své ideologie ostatním.³⁴

V souvislosti s touto diplomovou prací je důležité zdůraznit, že v současné době představují významné nebezpečí islamistická extremistická hnutí. Islamismus je často vnímán jako synonymum pro islámský extremismus a islámský fundamentalismus, přičemž také odmítá demokratický pluralismus a občanskou společnost. Islamismus může být interpretován různými způsoby, buď jako extremistické hnutí, netolerantní extremistická ideologie, nebo jako zpolitizovaný islám, který sleduje mocensko-politické cíle.³⁵ Někteří lidé vnímají islamismus jako politicko-sociální hnutí, zatímco jiní ho považují za politickou

³³ UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME. *Preventing violent extremism through promoting inclusive development, tolerance and respect for diversity: A development response to addressing radicalization and violent extremism* [online]. New York: UNDP, 2016. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.undp.org/publications/preventing-violent-extremism-through-inclusive-development-and-promotion-tolerance-and-respect-diversity>. (Research – Discussion Papers).

³⁴ Tamtéž.

³⁵ ČEJKA, Marek. *Korán, meč a volební urna: zdroje a podoby islamismu*. Orient (Academia). Praha: Academia, 2020. ISBN 978-80-200-3014-6, s. 34.

DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation – forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-539-4, s. 77.

ideologii.³⁶ Islamismus lze vymezit jako ideologii ospravedlňující teroristické násilí a zneužívající islám k mocensko-politickým účelům.

Zdeněk Müller vymezuje islamismus jako:

„Islamismus je ideologií obnovy slávy a uzdravení zraněného srdce islámu. Hlásá návrat ke kořenům, k víře v poslání muslimů jako konečných vítězů, k naději na likvidaci nepřátel islámu a slabochů ve vlastních řadách. Jeho nebezpečí spočívá v tom, že vytváří politickou iluzi se smrtonosnými efekty. S těžkými dopady pro svět i pro samotný islám.“³⁷

1.3 Terorismus jako možné vyústění radikalizace

Evropská unie používá definici, která vyplývá z dokumentu schváleného Radou EU ze dne 27.12. 2001, kdy definuje terorismus jako: *„podle práva EU jsou teroristické trestné činy spáchané s cílem: vážně zastrašit obyvatelstvo, neoprávněně nutit vládu nebo mezinárodní organizaci, aby provedla jakýkoli čin nebo se ho zdržela, vážně destabilizovat nebo ničit základní politické, ústavní, ekonomické nebo sociální struktury země nebo mezinárodní organizace“.*³⁸

Tato společná evropská definice obsahuje i konkrétní typy teroristického jednání, které k těmto základním cílům mohou vést. Jedná se o útok na lidské životy a zdraví, útoky na psychickou integritu osob, únosy nebo braní rukojmí, obsazení letadel, lodí nebo jiných prostředků veřejné dopravy a další.³⁹

³⁶ VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Hrozba radikalizace: terorismus, varovné signály a ochrana společnosti*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2031-4, s. 24.

³⁷ MÜLLER, Zdeněk. *Islám a islamismus: Dilema náboženství a politiky*. Praha: Academia, 2010. Novověk. ISBN 978-80-200-1818-2, s. 9.

³⁸ THE EUROPEAN COUNCIL, THE COUNCIL OF THE EU. *The EU's response to terrorism* [online]. Last reviewed 13.2.2024. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/fight-against-terrorism/>. [cit. 2024-02-26].

³⁹ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Definice pojmu terorismus*. Online. 2009. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>. [cit. 2024-02-26].

Ministerstvo vnitra za terorismus považuje „plánované, promyšlené a politicky motivované násilí, zaměřené proti nezúčastněným osobám, sloužící k dosažení vytčených cílů.“⁴⁰

Proces radikalizace souvisí se všemi formami terorismu, ať se jedná o terorismus politický, náboženský, separatistický, environmentální nebo etno-nacionalistický⁴¹ a může se projevovat, jak na úrovni jedince, skupiny tak i společnosti, jako celek.⁴² Terorismus by měl být rozlišován jako politická doktrína, a jako akt politického násilí, jejichž cílem jsou civilisté a civilní objekty.⁴³

Vztah mezi radikalizací a terorismem je obtížný a komplikovaný, protože ne každý radikál se stává teroristou, a ne každý terorista musí mít nutně radikální pohled na věc.⁴⁴ Projevům terorismu většinou vždy předchází proces radikalizace, který se však neobjevuje náhle, ale projevuje se pomocí určitých indicií. Pojem násilné radikalizace také není synonymem pro terorismus, ale teroristické činy mohou být výsledkem radikalizačních procesů. Tento proces však nemusí vždy směřovat přímo k terorismu a existuje také možnost jej v této fázi zvrátit nebo mu předejít.⁴⁵ Sociální skupiny i jednotlivci mohou prosazovat radikální názory a postoje, ale ty nemusí vést přímo k násilí a samotné násilí také nemusí být předzvěst radikálních názorů a postojů.⁴⁶

Terorismus, je tedy považován za možný, ačkoliv extrémní výsledek procesu radikalizace. Proces radikalizace vedoucí k násilí, včetně terorismu, je komplexní a nelze jej přičítat jediné příčině. Zahrnuje kombinaci více faktorů, které k němu přispívají a liší se v závislosti na individuálních zkušenostech a osobních

⁴⁰ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Definice pojmu terorismus*. Online. 2009. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>. [cit. 2024-02-26].

⁴¹ VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Hrozba radikalizace: terorismus, varovné signály a ochrana společnosti*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2031-4. s. 8.

⁴² SMOLÍK, Josef. *Psychologie terorismu a radikalizace: jak se z beránek stávají vlci*. V Brně: Mendelova univerzita, 2020. ISBN 978-80-7509-723-1, s. 81.

⁴³ DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation – forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-539-4, s. 80.

⁴⁴ Tamtéž, s. 80.

⁴⁵ SMOLÍK, Josef. *Psychologie terorismu a radikalizace: jak se z beránek stávají vlci*. V Brně: Mendelova univerzita, 2020. ISBN 978-80-7509-723-1. s. 81.

⁴⁶ DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation – forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-539-4, s. 72.

cestách k radikalizaci. Významnou roli v tomto procesu hraje ideologie, která slouží jako konstantní prvek radikalizace spojený s různými formami terorismu. Indoktrinace ideologiemi, které ospravedlňují použití násilí pro politickou změnu, může posílit násilné myšlenky a postoje, čímž podporuje násilné jednání. V konečném důsledku lze terorismus chápat jako potenciální výsledek procesu radikalizace, což zdůrazňuje komplexnost a rozmanitost faktorů přispívajících k této extrémní formě radikálního projevu.⁴⁷

Z hlediska boje proti terorismu je znepokojivé, že proces radikalizace probíhá v dnešní době internetu rychle, rozsáhle a více anonymně než, kdy dříve. To zvláště zvyšuje riziko útoků ze strany jednotlivců, kteří zůstávají neznámí a působí jako samovolní iniciátoři skupin. Hlavním problémem je, že účastníci těchto skupin se jeví jako normální a nenápadní.⁴⁸

Samotný boj proti terorismu je pro Evropskou Unii jednou z největších priorit. Členské státy EU spolu úzce spolupracují, aby zabránily teroristickým útokům a zajistily bezpečnost občanů.

1.4 De-radikalizace

Podobně, jako byl problém se složitostí definování pojmu radikalizace, tak i de-radikalizace je velmi složitý, mnohostranný a individuální proces.

Podle Josefa Smolíka lze de-radikalizaci vnímat jako: „*soubor preventivních opatření vedoucích k zastavení probíhajícího nebo zvrácení dokonaného procesu radikalizace.*“⁴⁹

⁴⁷ EUROPEAN COMMISSION'S EXPERT GROUP ON VIOLENT RADICALISATION. *Radicalisation Processes Leading to Acts of Terrorism*. Online, A concise Report. Brussels, 2008. Dostupné z: https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/20080500_cscp_report_vries.pdf. [cit. 2024-02-26].

⁴⁸ PRECHT, Tomas. Home grown terrorism and Islamist radicalisation in Europe: From conversion to terrorism. Online. *Danish Ministry of Justice*. 2007. Dostupné z: https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskning%20spuljen/2011/2007/Home_grown_terrorism_and_Islamist_radicalisation_in_Europe_-_an_assessment_of_influencing_factors__2_.pdf [cit. 2024-02-22].

⁴⁹ SMOLÍK, Josef. *Psychologie terorismu a radikalizace: jak se z beránků stávají vlci*. V Brně: Mendelova univerzita, 2020. ISBN 978-80-7509-723-1, s. 138.

V souvislosti s de-radikalizací, je možné se setkat se termínem „odpojení či vzdálení se“, které vyznačuje procesy, kdy jednotlivci i celé skupiny upouští od aktivit spojených s organizovaným násilím a extrémní chováním. Tento termín charakterizuje pouze změny v chování radikalizovaných jednotlivců a skupin, kteří odmítají násilné jednání. V mnoha případech jedinec upustí od násilí a násilného jednání, ale své extremistické ideologické přesvědčení stále vyznává. Tento proces „odpojení se“ je kratším a reálnějším procesem, který umožňuje i rychlejší začlenění převychovaného jedince do společnosti.⁵⁰

Na druhé straně termín de-radikalizace lze chápat jako: *„proces nejčastěji realizovaný programem na snižování míry extrémnosti v názorech a postojích, přičemž je spojen s resocializací a začleněním radikalizovaných jedinců do společnosti“*. Termín de-radikalizace v sobě zahrnuje podstatné změny v idejích a postojích radikalizovaných jedinců a skupin, přičemž se snaží o zásadní změnu jedincova přesvědčení. Tento proces je mimořádně zdouhavý a náročný, což mnohdy vede k tomu, že není realistický ani úspěšný.⁵¹

*„Skutečná de-radikalizace je složitým procesem kognitivního odmítnutí určitých hodnot, postojů a názorů, přičemž výsledkem je změna stavu mysli, což je ovlivněno řadou faktorů, které nemusí být součástí státního organizovaného úsilí.“*⁵²

Všeobecně převažuje názor, že de-radikalizace má v podstatě dvě fáze. Nejprve nastává první fáze, kdy se jedná o výše zmíněné „odpojení či vzdálení se“ jedince od teroristického násilí. Postupně vlivem resocializace a změny svého přesvědčení, jedinec přejde do druhé fáze de-radikalizace, kde může dojít i k opuštění vyznávané extremistické ideologie.⁵³

Zajímavým poznatkem je, že spousta radikálů se schválně a dobrovolně zapojuje do určitých de-radikalizačních programů, s úmyslem obelstít a zmást

⁵⁰ DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation – forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-539-4, s. 82-83.

⁵¹ Tamtéž, s. 82-83.

⁵² Tamtéž, s. 82.

⁵³ Tamtéž, s. 71.

bezpečnostní složky, a po propuštění provést opětovný teroristický útok, nebo se zapojit do činností teroristické skupiny.⁵⁴

K prevenci radikalizovaných osob a podpoře ukončení radikalizace se v některých zemích využívají tzv. exit programy. Tyto programy, aplikované především v západních zemích, jako jsou Německo, Francie a Norsko, se specializují na specifické cílové skupiny, které zahrnují islámské radikály a pravicové i levicové radikály.⁵⁵

Organizace spojených národů vyprofilovala jedenáct typů de-radikalizačních programů, na základě průzkumu provedeném v praxi ve 34 zemích světa. Tyto de-radikalizační programy jsou zaměřeny na:⁵⁶

1. Zapojení občanské společnosti a její spolupráce;
2. Programy pro vězňice;
3. Vzdělávání, programy pro děti a mládež;
4. Podporování sdílení kultury a prohlubování mezi-kulturního dialogu;
5. Řešení hospodářských a sociálních nerovností, včetně diskriminace;
6. Globální programy pro boj proti radikalizaci;
7. Politiky v oblasti internetu;
8. Legislativa a regulace;
9. Rehabilitační a resocializační programy;
10. Vývoj a sdílení informací;
11. Školení, kvalifikace a trénink agentur účastnících se implementace de-radikalizační politiky.

⁵⁴ DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation – forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-539-4, s. 82.

⁵⁵ SMOLÍK, Josef. *Psychologie terorismu a radikalizace: jak se z beránek stávají vlci*. V Brně: Mendelova univerzita, 2020. ISBN 978-80-7509-723-1. s. 138.

⁵⁶ COUNTER-TERRORISM IMPLEMENTATION TASK FORCE. *First Report of the Working Group on Radicalisation and Extremism that Lead to Terrorism: Inventory of State Programmes*. Online. New York, 2008. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/download/44297>. [cit. 2024-03-11].

DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation – forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-539-4, s. 83.

De-radikalizační programy zahrnují několik klíčových aktivit, kterými jsou: monitoring radikálních jedinců, kteří projeví radikální sklony, například během výkonu trestu; exit programy; mentoring a dohled; obecně zaměřené intervence, například do sociálního prostředí jedince a rodiny.⁵⁷

⁵⁷ SMOLÍK, Josef. *Psychologie terorismu a radikalizace: jak se z beránků stávají vlci*. V Brně: Mendelova univerzita, 2020. ISBN 978-80-7509-723-1. s. 141.

2 PROJEVY ISLÁMSKÉ RADIKALIZACE

V této kapitole budou přiblíženy současné projevy islámské radikalizace. Největší pozornost bude věnována hnutí Hamás a jeho útokům na izraelské osady. Poté bude zmíněn útok ve Vídni v roce 2020, který je zajímavý selháním de-radikalizačního procesu. Dále bude popsána propaganda džihádismu online, kdy se jedná o nabádání k džihádismu prostřednictvím internetu a online magazínu.

2.1 Hnutí Hamás a útok na izraelské osady

Hnutí Hamás je považováno za nejvýraznější palestinskou skupinu inspirovanou ideologií Muslimského bratrstva. Skupina se postupně vyprofilovala jako radikálně islamistické hnutí, jehož cílem je porážka Izraele a vytvoření islámské Palestiny.⁵⁸ V současnosti jsou teroristické akce Hamásu velmi známe a v uplynulém roce 2023, jsme o nich mohli často slyšet. Hamás podnikl již velmi mnoho útoků proti Izraeli a toto hnutí je ze strany USA i Evropské unie považováno za teroristickou organizaci. Jiné státy jej považují za hnutí odporu.⁵⁹

Název palestinské ozbrojené skupiny Hamás vychází z arabské zkratky, která v angličtině znamená "*Islamic Resistance Movement*", tedy Hnutí islámského odporu. Hamás je také arabský výraz pro "*horlivost, zápal*".⁶⁰

Jedná se o hnutí, které vyznává radikální názory, odmítá uznání státu Izrael a považuje ozbrojený boj proti němu za legitimní. Hnutí je oddáno Alláhovi a jeho způsobem života je Islám. Odmítá uznat starší dohody mezi Izraelem a Palestinci, odmítá kompromisy a jakékoli mírové rozhovory, včetně dohod z Osla.⁶¹

⁵⁸ ČEJKA, Marek. *Korán, meč a volební urna: zdroje a podoby islamismu*. Orient (Academia). Praha: Academia, 2020. ISBN 978-80-200-3014-6. s. 155.

⁵⁹ HAWALESHKA, Danylo. *History Illustrated: The story of Hamas and its fight for Palestine*. Online. *Al Jazeera*. 11.10. 2023.

Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/gallery/2023/10/11/history-illustrated-the-story-of-hamas-and-its-fight-for-palestine>. [cit. 2024-02-29].

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ NOVINKY.CZ. Hnutí Hamás. Online. *Novinky.cz*. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/tag/hnuti-hamas-66758>. [cit. 2024-02-29].

Hnutí má své vojenské, civilní i politické křídlo. Po vzoru Muslimského bratrstva vybudovalo hnutí svoje civilní křídlo, které v chudším pásmu Gazy rozšířilo sociální aktivity mezi Palestinci. Toto civilní křídlo navázalo na činnost tzv. Islámského centra (*Mudžam' al-islámí*), které už od 70. let v Gaze působí.⁶² Vojenské křídlo Hamásu představují Brigády Izz ad-Dína al-Kassáma, které mají na svědomí několik set životů Izraelců a amerických občanů v důsledku útoků od roku 1993. Zakladatelem Brigád Izz ad-Dína al-Kassáma byl Chálid Mišál, a tyto brigády se postupně vyvíjely z malé partyzánské skupiny na rozsáhlejší organizaci s lepšími zdroji. Časem se měnily i jejich způsoby útoků, které přecházely od menších únosů k raketovým útokům a sebevražedným atentátům. Brigády využívají teroristické metody boje a vzhledem k propracovanému a provedenému útoku v roce 2023, lze očekávat další rozvoj jejich schopností a používání nových technik.⁶³

Hnutí Hamás má také svou úmluvu nazývanou Charta Hamásu z roku 1988, která je komplexním manifestem tohoto hnutí. Charta se skládá ze 36 samostatných článků podporujících jejich základní cíl a to, zničení státu Izrael prostřednictvím džihádu.⁶⁴ Je to dokument, který stanovuje ideologii hnutí, tak jak ji prezentovali a zdokonalili její zakladatele. Charta obsahuje radikální islámský pohled na svět, který se v podstatě nezměnil za celou dobu její existence. Charta považuje džihád za způsob získání celé Palestiny od Židů a zničení státu Izrael. Teroristické útoky Hamásu jsou považovány za určité články řetězce džihádu prováděného během izraelsko-palestinského konfliktu. Tento dokument velmi

⁶² ČEJKA, Marek. *Korán, meč a volební urna: zdroje a podoby islamismu*. Orient (Academia). Praha: Academia, 2020. ISBN 978-80-200-3014-6, s. 155.

⁶³ ZANOTTI, Jim; SHARP, Jeremy M. a BLANCHARD, Christopher M. *Israel and Hamas October 2023 Conflict: Frequently Asked Questions (FAQs)*. Online. Congressional Research Service, 2023. Dostupné z: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R47754>. [cit. 2024-02-26]. NOVINKY.CZ. Hnutí Hamás. Online. *Novinky.cz*. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/tag/hnuti-hamas-66758>. [cit. 2024-02-29].

⁶⁴ *The Charter of Allah: The Platform of the Islamic Resistance Movement (Hamas)*. Online. Translated and annotated by Raphael Israeli. The Hebrew University, Jerusalem, Israel: Harry Truman Research Institute. Dostupné z: <https://irp.fas.org/world/para/docs/880818.htm>. [cit. 2024-03-06].

významně využívá základní islámské zdroje Korán a Hadísy, aby zajistil svůj náboženský islámský základ.⁶⁵

Ve článku 11 je uvedeno, že nikdo a žádná strana nemá právo vzdát se jakékoliv části palestinské půdy: „zřeknutí se jakékoliv části Palestiny znamená zřeknutí se části náboženství“.⁶⁶ Článek 13 sděluje, že džihád je jediné řešení boje s Izraelem a palestinský problém nelze řešit jinak. Prohlašuje, že mezinárodní konference a návrhy jsou pouze plýtvání časem a zbytečná hra. Podle tohoto článku je palestinský lid moc ušlechtilý na to, aby svou budoucnost, právo a osud podřídil marnému úsilí.⁶⁷

V den konání parlamentních voleb roce 2006 prohlásil významný představitel Hamásu v pásmu Gazy Mahmoud al-Zahar, že: „Hamás je oddaný ideologii z roku 1988, nezmění jediné slovo ve své Chartě a bude dále pokračovat ve své činnosti odporu“⁶⁸.

Toto tvrzení se změnilo v roce 2017, kdy byla zveřejněna nová verze tohoto dokumentu, která stanovuje ochotu přijmout prozatímní palestinský stát s podobou hranic z doby před rokem 1967, aniž by uznal Izrael. Také je zde uvedeno, že Hamás nebojuje proti Židům, ale proti Sionistům, kteří okupují Palestinu. Hamás je již léta kritizován za znění své charty, zejména za články, které byly označovány za antisemitské. Zajímavým poznatkem je, že chybějí dřívější zmínky odkazující na skutečnost, že je Hamás součástí Muslimského bratrstva, s nímž byl v době svého vzniku úzce spojen. Nový dokument nemá

⁶⁵ ITIC. *The Hamas Charter (1988)*. Online. Intelligence and Terrorism Information Center at the Center for Special Studies (C.S.S), 2006. Dostupné z: https://www.terrorism-info.org.il/Data/pdf/PDF_06_032_2.pdf. [cit. 2024-02-26].

⁶⁶ *The Charter of Allah: The Platform of the Islamic Resistance Movement (Hamas)*. Online. Translated and annotated by Raphael Israeli. The Hebrew University, Jerusalem, Israel: Harry Truman Research Institute. Dostupné z: <https://irp.fas.org/world/para/docs/880818.htm>. [cit. 2024-03-06].

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ ITIC. *The Hamas Charter (1988)*. Online. Intelligence and Terrorism Information Center at the Center for Special Studies (C.S.S), 2006. Dostupné z: https://www.terrorism-info.org.il/Data/pdf/PDF_06_032_2.pdf. [cit. 2024-02-26].

podle Hamásu nahrazovat Chartu, ale jedná se o významný posun postoje tohoto hnutí, který dříve odmítal jakýkoli územní kompromis.⁶⁹

Vzhledem ke kontextu k útoku z roku 2023, je nutné si přiblížit začátek konfliktu mezi Palestinou a Izraelem, který sahá až k počátku 20. století. V roce 1917 byla britskou vládou vydána Balfourova deklarace, která oznamovala příslib Velké Británie o "národním domově pro židovský lid" v Palestině, která byla v té době pod nadvládou Osmanské říše. Tento slib uklidnil sionistické hnutí, které věřilo v právo Židů na území Jeruzaléma. Po skončení první světové války se Osmanská říše vzdala Palestiny a na základě mandátu Organizace spojených národů (OSN) ji dostali pod vládu Britové. Tento mandát byl kritizován za to, že nebral v úvahu přání a potřeby Palestinců, kteří v zemi žili a chtěli nezávislost. Pokračující spory mezi palestinskými Araby a židovskými migranty vedly ke stovkám mrtvých.⁷⁰

V únoru roku 1947 navrhli Britové, aby Organizace spojených národů převzala vztahy v tomto regionu, v souvislosti se situací přetrvávajícího napětí. OSN přijala rezoluci o rozdělení Palestiny na dva nezávislé státy - "židovský stát" a "arabský stát", s Jeruzalémem pod správou OSN. Palestinci odmítli tuto rezoluci uznat a násilný konflikt mezi oběma skupinami dále pokračoval. Dne 15. května roku 1948 vyhlásil Izrael nezávislost, čímž začala izraelsko-arabská válka, v níž proti vzniku státu bojovalo pět arabských států. Palestinci byli nuceni opustit svou půdu nebo hromadně uprchlí, což lze považovat za jeden z hlavních důvodů v bitvě o vlastnictví půdy. Izraelsko-arabskou válku vyhrála Izrael, která byla podporovaná zahraničními mocnostmi a území bylo rozděleno na tři části – Izrael, Západní břeh Jordánu a Pásmo Gazy. Egypt a Jordánsko si ponechaly kontrolu nad pásmem Gazy, respektive Západním břehem Jordánu až do roku 1967.

⁶⁹ WINTOUR, Patrick. Hamas presents new charter accepting a Palestine based on 1967 borders. Online. *The Guardian.com*. 2017. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2017/may/01/hamas-new-charter-palestine-israel-1967-borders>. [cit. 2024-02-29].

BBC NEWS. New Hamas policy document 'aims to soften image'. Online. *BBC.com*. 2017. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-39744551>. [cit. 2024-02-29].

⁷⁰ ALFONSECA, Kiara. Timeline: A look into the long history of the Israeli-Palestinian conflict. Online. *ABC News*. 10.11. 2023. Dostupné z: <https://abcnews.go.com/International/timeline-long-history-israeli-palestinian-conflict/story?id=103875134>. [cit. 2024-02-29].

Šestidenní válka v roce 1968 přinutila většinu Palestinců stát se opět uprchlíky a zahájila desetiletí trvající izraelskou okupaci palestinských území.⁷¹

Hamás založil šejch Ahmad Jásin v prosinci 1987 po vypuknutí palestinského povstání známého jako první intifáda. V následujícím roce Hamás prohlásil, že osvobození Palestiny od izraelské okupace je náboženskou povinností každého muslima. V roce 1989 Hamás unesl a zabil dva izraelské vojáky a tahle událost vedla k tomu, že Izrael zatkl a odsoudil tehdejšího vůdce Ahmada Jásina. V roce 1996 provedl Hamás sérii pumových atentátů a v návaznosti na to, se Izrael pokusil zabít vedoucího politické kanceláře Chálida Mišála. V roce 1997 byl Ahmad Jásin propuštěn výměnou za agenty tajné služby „Mossad“, kteří se v Jordánsku pokusili Chálida Mišála zavraždit.⁷² První intifáda skončila v roce 1993, kdy tehdejší izraelský premiér Jicchak Rabin a tehdejší vůdce Organizace pro osvobození Palestiny Jásir Arafat podepsali dohody z Osla.⁷³

Druhá intifáda začala v roce 2000 a skončila roku 2005, v tu dobu se také Izrael odpoutal od pásma Gazy a zrušil své osady v regionu. Na začátku druhé intifády začal Hamás usilovat o rozvoj své civilní strategie, zvláště o podíl na moci v palestinských institucích, které vznikly na základě izraelsko-palestinského mírového procesu v 90. letech.⁷⁴ V tomto období zesílily Brigády mučedníků Izz ad-Dína al-Kassáma množství útoků, prostřednictvím sebevražedných atentátníků

⁷¹ ALFONSECA, Kiara. Timeline: A look into the long history of the Israeli-Palestinian conflict. Online. *ABC News*. 10.11. 2023. Dostupné z: <https://abcnews.go.com/International/timeline-long-history-israeli-palestinian-conflict/story?id=103875134>. [cit. 2024-02-29].

⁷² HAWALESHKA, Danylo. History Illustrated: The story of Hamas and its fight for Palestine. Online. *Al Jazeera*. 11.10. 2023. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/gallery/2023/10/11/history-illustrated-the-story-of-hamas-and-its-fight-for-palestine>. [cit. 2024-02-29].
NOVINKY.CZ. Hnutí Hamás. Online. *Novinky.cz*. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/tag/hnuti-hamas-66758>. [cit. 2024-02-29].

⁷³ ALFONSECA, Kiara. Timeline: A look into the long history of the Israeli-Palestinian conflict. Online. *ABC News*. 10.11. 2023. Dostupné z: <https://abcnews.go.com/International/timeline-long-history-israeli-palestinian-conflict/story?id=103875134>. [cit. 2024-02-29].

⁷⁴ ČEJKA, Marek. *Korán, meč a volební urna: zdroje a podoby islamismu*. Orient (Academia). Praha: Academia, 2020. ISBN 978-80-200-3014-6. s. 156.

a útoků raketami Kassám s dostřelem deset kilometrů, které byly vyráběny v Gaze.⁷⁵

Časem Hamás vybudoval i své politické křídlo a do politiky vstoupil v roce 2005. V roce 2006 kandidoval v palestinských parlamentních volbách pod názvem „Změna a reforma“, v nichž zvítězil a porazil svého soupeře Fatah. Civilní křídlo Hamásu si zakládalo na boji proti korupci, kdežto Fatah měl v tomto ohledu špatnou pověst, a to bylo také jedním z důvodů vítězství Hamásu. Tento vztah Fatahu a Hamásu je dlouhodobě komplexní a neustále prochází vývojem. V roce 2004 po smrti obou vůdců Ahmada Jasína a Jásira Arafata, se soupeření mezi oběma stranami značně zvýšilo. Po volbách spolu strany nedokázaly spolupracovat, vzhledem k tomu, že Hamás upřednostňoval ozbrojený odpor a Fatah dával přednost spíše vyjednávání. Tyto neshody mezi nimi vedli až ozbrojenému konfliktu, který se uskutečnil o rok později. Výsledkem tohoto sporu bylo, že Hamás ovládl oblast Gazy a Fatah držel Západní břeh Jordánu.⁷⁶

V roce 2007 po ozbrojeném ovládnutí pásma Gazy Hamásem, uvalili Izrael, Egypt a okolní země blokádu na Gazu. Blokáda omezuje pohyb osob a zboží do oblasti i z ní. Tato omezení vyvolávají po celém světě značné obavy z podmínek, v nichž jsou Palestinci nuceni žít. Podle Evropské komise je Palestincům odepřeno odpovídající bydlení, přístup ke službám a zároveň jsou vystaveni omezenému pohybu. Podle OSN žije 81 % obyvatel Gazy v chudobě a 63 % občanů Gazy trápí nedostatek potravin. Míra nezaměstnanosti činí 46,6 % a přístup k čisté vodě a nedostupnost elektřiny je na krizové úrovni.⁷⁷

Izrael se zapojil do velkých a rozsáhlých vojenských operací, včetně operace „Lité olovo“, která trvala 22 dní v roce 2008, v roce 2012 osmidenní

⁷⁵ NOVINKY.CZ. Hnutí Hamás. Online. *Novinky.cz*. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/tag/hnuti-hamas-66758>. [cit. 2024-02-29].

⁷⁶ ČEJKA, Marek. *Korán, meč a volební urna: zdroje a podoby islamismu*. Orient (Academia). Praha: Academia, 2020. ISBN 978-80-200-3014-6, s. 156.

HAWALESHKA, Danylo. History Illustrated: The story of Hamas and its fight for Palestine. Online. *Al Jazeera*. 11.10.2023.

Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/gallery/2023/10/11/history-illustrated-the-story-of-hamas-and-its-fight-for-palestine>. [cit. 2024-02-29].

⁷⁷ ALFONSECA, Kiara. Timeline: A look into the long history of the Israeli-Palestinian conflict. Online. *ABC News*. 10.11. 2023. Dostupné z: <https://abcnews.go.com/International/timeline-long-history-israeli-palestinian-conflict/story?id=103875134>. [cit. 2024-02-29].

operace "Pilíř obrany" a operace "Ochranné ostří" v roce 2014.⁷⁸ Při této poslední události v roce 2014, členové Hamásu zavraždili tři izraelské mladíky na Západním břehu Jordánu. Izrael reagoval zadržením osob, které za tímto útokem stály, mezi nimiž bylo údajně i několik členů užšího vedení Hamásu. Hamás je proslaven svým využíváním civilistů jako lidských štítů, umísťováním svých základen v hustě osídlených oblastech a odstřelováním svých raket z nemocnic a škol.⁷⁹

V roce 2004 byl zabit vůdce hnutí Ahmad Jásin při své cestě z mešity. Ve stejném roce i jeho nástupce Abdela Aziz al-Rantissi. Funkci exilového vůdce zastával až do roku 2017 Chálid Mišál. V roce 2017 se do čela celého hnutí na okupovaných územích postavil Ismáíl Haníja.⁸⁰

Útok ze strany Hamásu, který se uskutečnil v minulém roce 2023, byl motivován dlouhodobým konfliktem o půdu a nezávislost. Útoky ze strany Hamásu a izraelské armády výrazně přitáhly pozornost celého světa k probíhajícímu konfliktu v daném regionu.⁸¹ Dne 7. října 2023 provedlo hnutí Hamás první z útoků na izraelské osady z pásma Gazy. Okolo 6:00 hodin ráno byl zahájen první koordinovaný útok ze strany Hamásu na několika pohraničních oblastí Izraele. Tato operace nesla název „Operace Al-Aqsa Flood“ a jednalo se o rozsáhlý pozemní i letecký útok na města Ashdod a Ashkelon až po Tel Aviv.⁸² Útok byl zaměřen na izraelské vojenské základny a civilní oblasti.⁸³

⁷⁸ ALFONSECA, Kiara. Timeline: A look into the long history of the Israeli-Palestinian conflict. Online. *ABC News*. 10.11. 2023. Dostupné z: <https://abcnews.go.com/International/timeline-long-history-israeli-palestinian-conflict/story?id=103875134>. [cit. 2024-02-29].

⁷⁹ NOVINKY.CZ. Hnutí Hamás. Online. *Novinky.cz*. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/tag/hnuti-hamas-66758>. [cit. 2024-02-29].

⁸⁰ NOVINKY.CZ. Hnutí Hamás. Online. *Novinky.cz*. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/tag/hnuti-hamas-66758>. [cit. 2024-02-29].

⁸¹ ZANOTTI, Jim; SHARP, Jeremy M. a BLANCHARD, Christopher M. *Israel and Hamas October 2023 Conflict: Frequently Asked Questions (FAQs)*. Online. Congressional Research Service, 2023. Dostupné z: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R47754>. [cit. 2024-02-26].

⁸² ARMED CONFLICT LOCATION & EVENT DATA PROJECT. Fact Sheet: Israel and Palestine Conflict (October 2023). Online. *Armed Conflict Location & Event Data Project*. 2023. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/resrep53456>. [cit. 2024-03-06].

⁸³ ZANOTTI, Jim; SHARP, Jeremy M. a BLANCHARD, Christopher M. *Israel and Hamas October 2023 Conflict: Frequently Asked Questions (FAQs)*. Online. Congressional Research Service, 2023. Dostupné z: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R47754>. [cit. 2024-02-26].

Přípravy tohoto útoku ze strany Hámasu mohly trvat několik let. Možnými motivy útoků mohla být snaha posílení domácí a regionální pozice Hámasu, zvýšení jeho vlivu, využívání izraelských politických zmatků a využívání rukojmích jako prostředků k dosažení propuštění vězňů nebo získání jiných výhod a ústupků ze strany Izraele.⁸⁴

Po prvním vstupním útoku Hamás zaútočil na velitelství Izraelských obranných sil (IDF) v jižní Gaze a obsadil další vojenská a policejní zařízení. Další přízněnci Hamásu také napadli města a silnice, přičemž zahynulo stovky izraelských úředníků a civilistů. Údajně bylo uneseno kolem 130 rukojmích, kteří byli následně převezeni do Gazy. Poblíž místa, kde příslušníci Hamásu prolomili bezpečnostní plot, bylo nalezeno nejméně 260 mrtvých těl v okolí probíhajícího hudebního festivalu.⁸⁵

Velitelství Izraelských obranných sil následně vyhlásilo operaci „Železné meče“ s cílem znovu získat ovládaná území od Hamásu. Boje mezi izraelským velitelstvím a Hamásem pokračovaly až do 9. října a rozvinuly se na mnoha místech podél hranice mezi Izraelem a Gazou. Izrael reagoval na útoky vyhlášením války Hamásu a podnikl kroky k navrácení rukojmích a omezení dalších útoků. V reakci na konflikt téměř izraelská vláda zcela zastavila zásobování elektřiny, potravin, vody a pohonných hmot do Pásmu Gazy, které se již před konfliktem potýkalo s hospodářskou krizí a nedostatkem vody. Dne 15. října 2023 Izrael oznámil obnovení dodávek vody do jižní části Gazy.⁸⁶

Izraelské velitelství zaměřilo své útoky na místa a civilní oblasti v Pásmu Gazy, kde se domnívalo, že sídlí vedení Hamásu. Během této akce bylo údajně zasaženo více než tisíc cílů, zahrnující ústředí rozhlasové stanice, mešity a obytné budovy. Jedním z nejvíce postižených míst bylo město Beit Hanoun ležící

⁸⁴ ZANOTTI, Jim; SHARP, Jeremy M. a BLANCHARD, Christopher M. *Israel and Hamas October 2023 Conflict: Frequently Asked Questions (FAQs)*. Online. Congressional Research Service, 2023. Dostupné z: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R47754>. [cit. 2024-02-26].

⁸⁵ ARMED CONFLICT LOCATION & EVENT DATA PROJECT. Fact Sheet: Israel and Palestine Conflict (October 2023). Online. *Armed Conflict Location & Event Data Project*. 2023. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/resrep53456>. [cit. 2024-03-06].

⁸⁶ ZANOTTI, Jim; SHARP, Jeremy M. a BLANCHARD, Christopher M. *Israel and Hamas October 2023 Conflict: Frequently Asked Questions (FAQs)*. Online. Congressional Research Service, 2023. Dostupné z: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R47754>. [cit. 2024-02-26].

v severovýchodní části Pásmu Gazy, kde byla téměř celá oblast zničena. Útoky byly též zaznamenány na Západním břehu Jordánu.⁸⁷

Celkový počet obětí je velmi těžké určit, ale odhaduje se, že během prvních tří dnů těchto bojů bylo zabito přes 1300 lidí. Velkou část obětí tvoří civilní obyvatelstvo a počet obětí stále stoupá vzhledem k neustále probíhajícímu konfliktu.⁸⁸

Irán údajně poskytuje Hamásu materiální podporu a podle amerických úřadů je jeho podpora velmi vysoká, v širším slova smyslu mu může, být i spoluvíníkem. Americký prezident Joe Biden ovšem prohlásil, že "neexistuje žádný důkaz, že by Irán pomohl útok naplánovat".⁸⁹

Americký ministr zahraničních věcí Antony Blinken oznámil, že se Spojené státy a Izrael dohodly na vypracování plánu, který umožní, aby se mezinárodní humanitární pomoc dostala k civilistům v Gaze. Podle tohoto plánu měla být poskytnuta humanitární pomoc ve výši 100 milionů dolarů pro Palestince v Gaze a na Západním břehu Jordánu.⁹⁰ Spojené státy americké stály po celou dobu války na straně Izraele, nadále mu dodávaly zbraně, stavěly se proti příměří a vetovaly mnoho rezolucí Rady bezpečnosti OSN. K nejhlasitějším podporovatelům izraelského tažení v Gaze mezi západními státy patří také Německo. Německá vláda uvedla, že: "výslovně odmítá obvinění, že Izrael páchá v Gaze genocidu".⁹¹

⁸⁷ ARMED CONFLICT LOCATION & EVENT DATA PROJECT. Fact Sheet: Israel and Palestine Conflict (October 2023). Online. *Armed Conflict Location & Event Data Project*. 2023. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/resrep53456>. [cit. 2024-03-06].

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ ZANOTTI, Jim; SHARP, Jeremy M. a BLANCHARD, Christopher M. *Israel and Hamas October 2023 Conflict: Frequently Asked Questions (FAQs)*. Online. Congressional Research Service, 2023. Dostupné z: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R47754>. [cit. 2024-02-26].

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ BUSARI, Stephanie. Israel's war in Gaza has exposed a deepening global divide. Online. *CNN.com*. 2024. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2024/01/19/middleeast/israels-war-in-gaza-has-exposed-a-deepening-global-divide/index.html>. [cit. 2024-02-29].

2.2 Teroristický útok ve Vídni

V roce 2020 došlo v Rakousku ve městě Vídeň k teroristickému útoku. Tento útok se odehrál dne 2. listopadu kolem 20:00 místního času na několika místech v centru Vídně, nedaleko hlavní vídeňské synagogy v ulici Seitenstettengasse, kde se nachází i množství kaváren.

Při tomto útoku zabil útočník čtyři lidi, dva muže a dvě ženy, a dalších nejméně 22 osob zranil, včetně příslušníků policie. Mezi oběťmi útoku a zraněnými byli převážně občané Rakouska, ale také Německa, Lucemburska, Slovenska, Afghánistánu a Bosny a Hercegoviny.⁹²

Útočníkem byl dvacetiletý Kujtim Fejzulai severomakedonského původu, který měl rakouské občanství. Pocházel z normální rodiny a podle jeho obhájce měl smůlu na přátele. Údajně se radikalizoval v dospívání v mešitě, kterou pravděpodobně často navštěvoval.⁹³ Krátce před začátkem útoku údajně přísahal věrnost novému vůdci Islámského státu Abú Ibrahimu al-Hašimu al-Kuraiši. Zároveň zveřejňoval fotografie s popisky, ve kterých vyjadřoval sympatie k této teroristické organizaci.⁹⁴ Tento útočník měl již předchozí záznam v trestním rejstříku, když byl v dubnu roku 2019 odsouzen k 22 měsícům ve vězení. Důvodem jeho odsouzení bylo členství v teroristické organizaci a pokus o vycestování do Sýrie s cílem připojit se k teroristické organizaci Islámský stát. Na začátku prosince téhož roku byl předčasně podmíněčně propuštěn, s ohledem na to, že se úřadům zdálo, že prochází procesem de-radikalizace.⁹⁵ Při pohledu na jeho situaci se zdálo, že tento radikalizační proces úspěšně absolvovat během svého pobytu

⁹² ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. Terorista z Vídně nepoužil slovenskou municí, chtěl ji ale koupit. Online. *IDNES.cz*. 2020. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/viden-slovensko-terorismus-utok-munice-policie-kalashnikov-islamsky-stat.A201104_095324_zahranicni_jhr. [cit. 2024-02-29].

⁹³ ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. K pondělnímu teroristickému útoku ve Vídni se přihlásil Islámský stát. Atentát provedl ‚voják chalífátu‘. Online. *Lidovky.cz*. 2020. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/kluk-z-normalni-rodiny-mel-smulu-na-pratele-rekl-o-atentatnikovi-z-vidne-jeho-obhajce.A201103_181717_ln_zahranici_cek. [cit. 2024-02-29].

⁹⁴ KRONE.AT. Wien-Attentäter (20) war einschlägig vorbestraft. Online. *Kronen Zeitung*. 2020. Dostupné z: <https://www.krone.at/2266979>. [cit. 2024-02-29].

⁹⁵ ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. Terorista z Vídně nepoužil slovenskou municí, chtěl ji ale koupit. Online. *IDNES.cz*. 2020. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/viden-slovensko-terorismus-utok-munice-policie-kalashnikov-islamsky-stat.A201104_095324_zahranicni_jhr. [cit. 2024-02-29].

ve vězení. Bohužel však tento proces nebyl tak úspěšný, jak bylo na první pohled patrné, a po propuštění nadále udržoval kontakt s členy islamistické skupiny. Během vyšetřování a po odsouzení se jeho péče ujal kurátor a organizace „Derad“, specializující se na de-radikalizaci a péči o radikalizované pachatele trestných činů.⁹⁶

Při útoku byl útočník ozbrojen nelegální puškou, pravděpodobně kalašnikov AK-47, dále disponoval pistolí, atrapou pásu s výbušninami a mačetou.⁹⁷ Zbraň si útočník pravděpodobně získal nelegálně, neboť byla klasifikována jako válečný materiál a podle rakouského zákona o zbraních spadá do kategorie A (zakázané zbraně).⁹⁸ Útočník se pokusil získat munici pro svou střelnou zbraň na Slovensku, avšak neúspěšně. Údajně Slovensko tuto zprávu sdělilo Rakousku až v ten večer, kdy došlo k útoku. Rakouský ministr poté připustil, že slovenská tajná služba informovala rakouskou kontrarozvědku BVT o pokusu o nákup munice. Vzhledem k dostupným informacím pravděpodobně došlo k chybě v komunikaci, protože kdyby tuto informaci měli, byl by to podle šéfa oddělení rakouského ministerstva spravedlnosti důvod k zatčení útočníka.⁹⁹

Příslušníci zásahové jednotky WEGA zneškodnili střelce poblíž kostela sv. Rupprechta asi 9 minut po oznámení střelby na tísňovou linku.¹⁰⁰

K tomuto útoku ve Vídni se přihlásila teroristická organizace Islámský stát prostřednictvím své propagandistické platformy „Nashir News“. Islámský stát ovšem své prohlášení nepodložil důkazem, ale objevilo se i na komunikační síti

⁹⁶ ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. K pondělnímu teroristickému útoku ve Vídni se přihlásil Islámský stát. Atentát provedl ‚voják chalífátu‘. Online. *Lidovky.cz*. 2020. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/kluk-z-normalni-rodiny-mel-smulu-na-pratele-rekl-o-atentatnikovi-z-vidne-jeho-obhajce.A201103_181717_ln_zahranici_cek. [cit. 2024-02-29].

⁹⁷ ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. Terorista v centru Vídne zavraždil čtyři lidi, policie ho zastřelila. Online. *IDNES.cz*. 2020. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/utok-synagoga-viden-strelba.A201102_204616_zahranicni_lesa. [cit. 2024-02-29].

⁹⁸ KRONE.AT. Wien-Attentäter (20) war einschlägig vorbestraft. Online. *Kronen Zeitung*. 2020. Dostupné z: <https://www.krone.at/2266979>. [cit. 2024-02-29].

⁹⁹ ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. Terorista z Vídne nepoužil slovenskou munici, chtěl ji ale koupit. Online. *IDNES.cz*. 2020. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/viden-slovensko-terorismus-utok-munice-policie-kalashnikov-islamsky-stat.A201104_095324_zahranicni_jhr. [cit. 2024-02-29].

¹⁰⁰ KRONE.AT. Pürstl: „Ein Täter von der WEGA neutralisiert“. Online. *Kronen Zeitung*. 2020. Dostupné z: <https://www.krone.at/2266947>. [cit. 2024-02-29].

Telegram.¹⁰¹ Údajně za tímto útokem stojí konkrétně teroristická buňka, která sídlí v německém Severním Porýní-Vestfálsku, a má za úkol pro Islámský stát shromažďovat peníze a nábor nových radikálů.¹⁰²

Tento útok je významným příkladem selhání de-radikalizačního procesu, kdy útočník, i přes absolvování tohoto procesu, opětovně spáchal trestný čin spojený s teroristickým motivem.

2.3 Propaganda džihádismu online

Internet je jednoznačně jedním z nejvýznamnějších technologických pokroků naší doby. Je to platforma poskytující obrovské možnosti komunikace, sdílení informací a přístup k nekonečnému množství zdrojů. Jedním z klíčových rysů internetu je jeho různorodost a otevřenost, což znamená, že jednotlivci a organizace mají schopnost zveřejňovat a sdílet informace bez velkých překážek. Tato otevřenost však může mít své stinné stránky a vzhledem k absenci pevných cenzurních mechanismů může internet sloužit jako platforma pro šíření nežádoucích materiálů. Tento fenomén se stává zvláště problematickým, pokud jde o obsah propagující násilí, terorismus, nenávist nebo jiné aktivity. Různorodost internetu umožňuje širokou škálu obsahu, od vzdělávacího a inspirativního až po nelegální a škodlivý.

Pro pochopení problematiky této podkapitoly, je v úvodu nutné, stručně definovat pojmy propaganda, džihád a džihádismus. Vzhledem k tomu, že opět jsou uvedené pojmy velmi rozsáhlé, tak je pro ně velmi obtížné nalézt jednotnou definici.

Obecnou a nejvíce užívanou definici propagandy představili autoři Jowett a O'Donnelová, kteří pojem definují následovně: „*záměrná, systematická snaha*

¹⁰¹ ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. K pondělnímu teroristickému útoku ve Vídni se přihlásil Islámský stát. Atentát provedl ‚voják chalífátu‘. Online. *Lidovky.cz*. 2020. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/kluk-z-normalni-rodiny-mel-smulu-na-pratele-rekl-o-atentatnikovi-z-vidne-jeho-obhajce.A201103_181717_In_zahranici_cek. [cit. 2024-02-29].

¹⁰² BUDIN, Christoph. Chronologie zeigt Versagen heimischer Terrorabwehr. Online. *Kronen Zeitung*. 2021. Dostupné z: <https://www.krone.at/2344626>. [cit. 2024-02-29].

formovat vnímání, manipulovat, poznávat a řídit chování, za účelem dosažení odezvy, která odpovídá požadovanému záměru propagandisty“.¹⁰³

Český autor Josef Ftorek definuje propagandu jako: „*manipulaci médií s cílem dosažení společenské kontroly, a to zejména v politickém kontextu, kdy je spojována s úsilím politických hnutí, organizací a vlád“.*¹⁰⁴

Pojem džihád je podstatné jméno vytvořené od slovesa *džáhada* a je tvořeno trojkonsonantním kořenem *dž-h-d*, který je spojen vždy s pojmy úsilí, píle nebo snaha.¹⁰⁵ V rámci islámu se může jednat o vnitřní boj jednotlivce proti základním instinktům, boj za vybudování řádné muslimské společnosti, nebo o válku za víru proti nevěřícím.¹⁰⁶

*„Účelem džihádu není přímo šířit islámskou víru, ale rozšířit suverénní muslimskou moc. Džihád má nestydatě útočnou povahu a jeho konečným cílem je dosažení muslimské nadvlády nad celým světem.“*¹⁰⁷

Luboš Kropáček definuje džihád jako: „*úsilí vynakládané pro ctihodný cíl, zvláště pro šíření islámu, jak mravním sebezdokonalováním, tak společenskou aktivitou.*“¹⁰⁸

Miloš Mendel ve své knize představuje čtyři základní typy džihádu: Džihád srdcem, Džihád rukou, Džihád jazykem a Džihád mečem.¹⁰⁹ Džihád mečem představuje ozbrojený boj, který můžeme jiným slovem nazvat džihádismus.

¹⁰³ JOWETT, Garth a O'DONNELL, Victoria. *Propaganda & persuasion*. Seventh edition. Los Angeles: Sage, [2019]. ISBN 978-1-5063-7134-4, s. 289.

¹⁰⁴ FTOREK, Jozef. *Manipulace a propaganda: na pozadí současné informační války*. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0605-9, s. 120.

¹⁰⁵ MENDEL, Miloš. *Džihád: Islámské koncepce šíření víry*. Brno: Atlantis, 1997. ISBN 80-7108-151-5, s. 25.

¹⁰⁶ BBC NEWS. What is jihadism? Online. *BBC.com*. 2014. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-30411519>. [cit. 2024-02-29].

¹⁰⁷ PIPES, Daniel. What is Jihad? Online. *New York Post*. 2002. Dostupné z: <https://www.danielpipes.org/990/what-is-jihad>. [cit. 2024-02-29].

¹⁰⁸ KROPÁČEK, Luboš. *Islám a Západ: historická paměť a současná krize*. Praha: Vyšehrad, 2002. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 80-7021-540-2, s. 190.

¹⁰⁹ MENDEL, Miloš. *Džihád: Islámské koncepce šíření víry*. Brno: Atlantis, 1997. ISBN 80-7108-151-5, s. 26.

Propaganda džihádismu online představuje závažný fenomén a rostoucí hrozbu, která využívá moderních technologií a sociálních médií k šíření extremistických myšlenek a náboru nových potenciálních členů. Tento druh propagandy využívá internetové platformy, sociální sítě, videoobsah a další online média. Skrze promyšlené kampaně se snaží teroristické organizace, radikální skupiny a sebevražední teroristé nalákat jedince k účasti v ozbrojených konfliktech.

Džihádistická propaganda často využívá formu online časopisů a magazínů. Tyto materiály využívají k šíření extremistických myšlenek, rekrutaci nových přívrženců a motivaci k teroristickým útokům. V těchto časopisech je možné nalézt různé prvky propagandy, jako jsou vizuální prvky, texty, rozhovory s bojovníky a ospravedlňování násilí ve jménu náboženských a politických cílů.

Boj proti online propagandě vyžaduje komplexní přístup a spolupráci mezi vládními institucemi, bezpečnostními agenturami a také občanskou společností. Klíčovými prvky boje by měla být regulace obsahu na internetu, informovanost veřejnosti a vedení proti-radikálních kampaní.

Mezi významné islamistické časopisy, vytvářené teroristickými organizacemi, patří například časopis „Inspire“, který je publikován teroristickou skupinou Al-Qáida na Arabském poloostrově, časopis „Azan“, spojený s pákistánským hnutím Tálibán, a časopis „Dabiq“, který je propagandistickým nástrojem Islámského státu.

2.3.1 Časopis Dabiq

Jako příklad islamistické propagandy online bude uveden časopis Dabiq, který je vydáván organizací Islámský stát (IS). Tento časopis jsem zvolila z důvodu jeho snadné dostupnosti na internetu v anglického překladu, což je zásadní pro cílovou skupinu mladých muslimů žijících v západních zemích.

Název časopisu má svůj symbolický význam, neboť Dabiq je název malého města v severní Sýrii, kde na počátku 16. století proběhla bitva mezi Osmanskou

říší a armádou Mamlúckého sultanátu.¹¹⁰ Zároveň Islámský stát tvrdil, že právě v tom městě se uskuteční rozhodující bitva mezi „dobrem a zlem“.¹¹¹

Před vznikem tohoto časopisu byly vojenské zprávy ISIS publikovány v časopisu Islamic State News (ISN) a politické zprávy v angličtině byly zprostředkovány prostřednictvím zpravodaje Islamic State Report (ISR). Dabiq spojil oba časopisy ISN i ISR a přidal další náboženské komentáře. Tímto způsobem sjednotil vojenské, vládní a náboženské aktivity ISIS do jednoho spojeného úsilí o oslovování.¹¹²

První vydání časopisu Dabiq bylo publikováno 5. července 2014, což odpovídá zhruba měsíci od pádu Mosulu. Obsahuje aktuální informace z bojišť, administrativní zprávy a náboženské komentáře. Druhé vydání bylo vydáno 27. července 2014 ve stejném formátu a další díly vycházely každý měsíc.

Online časopis Dabiq obsahuje spoustu odkazů na základní prameny islámu, jako je Korán a Hadísy. V prvním vydání časopisu se zaměřuje na klíčové pojmy islámu, jako je *tauhíd*, *manhaj*, *hidžra* a *džihád*, které jsou zásadní pro pochopení myšlenek a doktrín Islámského státu.¹¹³

Význam časopisu spočívá nejen v jeho obsahu, ale i v tom, že prostřednictvím něj ISIS posiluje svou existenci. Islámský stát potřebuje silnou základnu příznivců, aby upevnil svou moc. Tento časopis Dabiq, je pro IS klíčovým nástrojem k získání podpory, jak v místním, tak i globálním měřítku. Jeho cílem je oslovit příznivce a získat jejich podporu pro posílení svého státu. ISIS tomu

¹¹⁰ GAMBHIR, Harleen K. Dabiq: The Strategic Messaging of the Islamic State. Online. *Institute for the Study of War*. 2014. Dostupné z: https://www.understandingwar.org/sites/default/files/Dabiq%20Backgrounder_Harleen%20Final_0.pdf. [cit. 2024-02-29].

¹¹¹ NOVÁK, Martin. Šli žít džihadistický sen, odhodlaní zabíjet. Teď čekají, zda je Evropa přijme zpět. Online. *Aktuálně.cz*. 2019. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/sli-zit-dzihadisticky-sen-odhodlani-zabijet-ted-cekaji-zda-j-r~a4c33a3e337411e9aaa70cc47ab5f122/>. [cit. 2024-02-29].

¹¹² GAMBHIR, Harleen K. Dabiq: The Strategic Messaging of the Islamic State. Online. *Institute for the Study of War*. 2014. Dostupné z: https://www.understandingwar.org/sites/default/files/Dabiq%20Backgrounder_Harleen%20Final_0.pdf. [cit. 2024-02-29].

¹¹³ MAHOOD, Samantha a RANE, Halim. Islamist narratives in ISIS recruitment propaganda. Online. *The Journal of International Communication*. 20.12. 2016n. l., s. 15-35. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13216597.2016.1263231>. [cit. 2024-02-29].

přikládá velký význam, což je patrné z důkladnosti a kvality tohoto časopisu. To znamená, že časopis pravděpodobně slouží ke komunikaci, jak s nepřáteli, tak s potenciálními příznivci IS v západním světě.¹¹⁴

V roce 2016 bylo vydávání časopisu Dabiq ukončeno a byl nahrazen časopisem „Rumiyah“. Stejně jako jeho předchůdce se standardní vydání Rumiyah skládalo z několika pravidelně se vyskytujících částí, který dokumentoval činy, členy a ideologii IS. Vždy podle konkrétní situace bylo každé vydání zaměřeno na dané témata.¹¹⁵

¹¹⁴ GAMBHIR, Harleen K. Dabiq: The Strategic Messaging of the Islamic State. Online. *Institute for the Study of War*. 2014. Dostupné z: https://www.understandingwar.org/sites/default/files/Dabiq%20Backgrounder_Harleen%20Final_0.pdf. [cit. 2024-02-29].

¹¹⁵ AZANI, Eitan a DOTTI, Francesco. The Islamic State's Web Jihadi Magazine Dabiq and Rumiyah: More than just Propaganda. Online. *International Institute for Counter-Terrorism*. 2021. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/resrep37748>. [cit. 2024-02-29].

3 OPATŘENÍ PROTI ISLÁMSKÉ RADIKALIZACI A ISLÁMISTICKÉMU TERORISMU

V této části práce jsou uvedeny podkapitoly, které se zaměřují na opatření Evropské unie, Europolu a opatření v České republice. Tyto opatření jsou koncipována s cílem předejít procesům radikalizace a islamistickému terorismu.

„Mimochodem existuje jeden jednoduchý způsob, jak podstatně snížit míru teroru ve světě, stačí, když ho přestaneme podporovat a podílet se na něm.“¹¹⁶

Barbora Vegrichtová ve své knize „Hrozba radikalizace: terorismus, varovné signály a ochrana společnosti“ uvádí následující tvrzení:

„Univerzální řešení nebo jediný správný přístup, který by dokázal terorismus zcela paralyzovat nebo přímo vymýtit, neexistuje, obzvláště jde-li o terorismus globálního charakteru. Je třeba spíše akcentovat trvalý, kontinuální a komplexní soubor opatření a procesů, které zahrnují rovinu legislativní, bezpečnostní a represivní, ale současně i dimenzi psychologickou, preventivní a osvětovou.“¹¹⁷

Prevence radikalizace vyžaduje multidimenzionální přístup na globální, národní, regionální a lokální úrovni. Každá z těchto úrovní má své vlastní postupy, ale klíčovým prvkem je komplexní spojení těchto přístupů. Cílem je kladení důrazu na prevenci a snižování terorismu a násilí jako celku. De-radikalizační opatření by měla být dlouhodobá a zahrnovat komplexní přístup k dané problematice.¹¹⁸

Mezi de-radikalizační opatření v zahraničí, lze podle Smolíka uvést následující postupy:

- Amnestie a programy pro vězně;
- Poradenství;
- Deprogramování neboli psychoterapie;

¹¹⁶ CHOMSKY, Noam; JUNKERMAN, John a MASAKAZU, Takei. *Moc a teror: přednášky a rozhovory uskutečněné po 11.9.* Protijed. Praha: Mezera, 2007. ISBN 978-80-903259-9-9, s. 86.

¹¹⁷ VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Hrozba radikalizace: terorismus, varovné signály a ochrana společnosti.* Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2031-4, s. 19.

¹¹⁸ SMOLÍK, Josef. *Psychologie terorismu a radikalizace: jak se z beránek stávají vlci.* V Brně: Mendelova univerzita, 2020. ISBN 978-80-7509-723-1, s. 137.

- Interkulturní dialog;
- Demobilizace;
- Rozpuštění neboli zákaz skupiny;
- Odklon od násilí;
- Šíření osvěty, usmíření;
- Legislativní a politická opatření, implementace de-radikalizačních politik;
- Reintegrace do společnosti v podobě specializovaného vzdělávání.

Níže jsou vyjádřeny klíčové principy a zásady v boji proti radikalizaci, především v kontextu islamistické radikalizace, které vycházejí z evropských bezpečnostních studií: ¹¹⁹

- Prevence islámské radikalizace, která je podstatná hlavně z hlediska sociální soudržnosti a zkvalitnění integračního procesu ve vztahu k imigrantům;
- Monitorování a postihování islámské radikalizace ze strany bezpečnostních složek s cílem zabránění přechodu v násilný extremismus a islamistický terorismus;
- Zabránění extremistům v přivlastňování si práva a privilegií;
- Spravedlivý soudní a politický systém, který by měl posílit zákonné chování napříč veřejností;
- Vytváření institucí, které umožní odpovídající sociální a politické změny v liberální demokracii a propagace dobrého vládnutí;
- Spolupráce jednotlivých vlád a odpovědných zástupců komunit imigrantů, včetně jejich náboženských institucí;
- Eliminace mediální extremistické propagandy na internetu a sociálních sítích;
- Adekvátní kombinace „měkké“ a „tvrdé“ politiky vlád, přičemž „měkká“ se zaměřuje na rehabilitaci, reintegraci a „tvrdá“ na eliminaci a represii.

V současnosti panuje velká neshoda v efektivnosti de-radikalizačních programů, především v definování samotných cílů a postupů. V Evropské Unii se od sebe jednotlivé de-radikalizační programy odlišují, pokud se jedná o cíle,

¹¹⁹ DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation – forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-539-4, s. 88-89.

rozpočet, strukturu a základní filozofii. Určité klíčové charakteristiky mají evropské de-radikalizační programy společné, a proto je přínosné vzájemných zkušeností využívat.¹²⁰

3.1 Opatření ze strany Evropské Unie

Evropská unie dlouhodobě usiluje o prevenci terorismu a potlačení a eliminaci teroristických útoků. Od zabránění teroristům v nákupu zbraní nebo výrobě bomb až po snahu bojovat proti radikalizaci.

Podle informací poskytnutých Evropským parlamentem z roku 2020 zůstalo množství teroristických útoků stabilní. Nicméně období pandemie koronaviru výrazně napomohlo extremistům, kteří využili tuto dobu k šíření své propagandy. Pandemie sehrála významnou roli ve zvyšování teroristických hrozeb, zejména vzhledem k narůstajícímu stresu jednotlivců a rozšířené sociální izolaci. Kombinace sociální izolace a častějšího online setkávání během pandemie COVID-19, vytvořila podmínky pro zvýšené riziko šíření násilné extremistické propagandy a teroristického obsahu na internetu, zejména mezi mladou generací.¹²¹

K boji proti terorismu a násilnému extremismu, stanovil Výbor regionů EU tři zásadní pilíře:¹²²

1. Prevenci – zrušení živné půdy pro radikalizaci;
2. Intervenci – monitorování osob, u kterých se nachází silné riziko násilné radikalizace;
3. Trest – vláda práva a důslední právní postihy násilné radikalizace.

¹²⁰ DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation – forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-539-4, s. 83-85.

¹²¹ EVROPSKÝ PARLAMENT. *Terorismus v EU v číslech: počty útoků, obětí a zatčení v roce 2020*. Online. 2021, 21.11.2023.

Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20210628STO07262/terorismus-v-eu-pocty-utoku-obeti-a-zatceni-v-roce-2020>. [cit. 2024-02-26].

¹²² SMOLÍK, Josef. *Psychologie terorismu a radikalizace: jak se z beránek stávají vlci*. V Brně: Mendelova univerzita, 2020. ISBN 978-80-7509-723-1. s. 137.

V současnosti je boj s terorismem pro celý svět, stejně jako pro Evropskou unii, zásadní prioritou. Po teroristických útocích ze dne 11. září 2001 přijaly členské státy EU lepší postoj a zvýšily své úsilí o společné působení proti terorismu. Členské státy spolu více spolupracují, vyměňují si informace, mají sjednocený právní rámec a spolupracují prostřednictvím evropských agentur.¹²³

Evropská unie reagovala na útoky ze dne 11. září 2001 přijetím dokumentu, který shrnoval možné postupy EU, jedná se o „Akční plán boje proti terorismu“. V roce 2011 byl také vytvořen seznam osob, skupin a subjektů, které jsou zapojeny do teroristických činů.¹²⁴

Program z Tampere z roku 1999 byl prvním společným evropským programem, který pojednává o boji proti terorismu. Na tento program navazoval pětiletý „Haagský program“, který se zaměřoval na posílení prostoru svobody, bezpečnosti a práva v EU. Haagský program stanovoval obecné priority a cíle v oblasti vnitřní bezpečnosti EU na období 2005-2009. Po skončení Haagského programu byl vytvořen tzv. „Stockholmský program“ pro období 2010-2014, který stanovil klíčové priority a politické cíle pro dané období. Stockholmský program zdůraznil důležitost evropské spolupráce v boji proti organizovanému zločinu a potvrdil cíl dokončit společný evropský azylový systém do roku 2012. Po ukončení i tohoto programu v roce 2014, nebyla dlouho žádná víceletá strategie ani plán vypracovány. V roce 2014 byla Evropskou radou vydána „Strategická agenda pro Unii v čase změn“.¹²⁵

V roce 2002 byla založena významná evropská agentura Eurojust, která zastává důležitou roli v boji proti terorismu. V tom samém roce bylo přijato

¹²³ CDK. Protiteroristická politika. Online. *Tvoříme Evropu.cz*. Dostupné z: <https://tvorimeevropu.cz/evropska-unie/politiky-eu/regulace-o-koordinace/protiteroristicka-politika/>. [cit. 2024-02-29].

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ Tamtéž.

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Víceletý program pro oblast spravedlnosti a vnitřních věcí*. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/agenda-eu-na-mv-vicelety-program-pro-oblast-spravedlnosti-a-vnitrnich-veci.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>. [cit. 2024-02-26].

Evropskou radou „Rámcové rozhodnutí o boji proti terorismu“, jehož součástí bylo také „Rámcové Rozhodnutí Rady o evropském zatýkacím rozkazu“.¹²⁶

Lisabonská smlouva jasně ustanovuje, že její mise mohou přispívat k boji proti terorismu, včetně poskytování podpory třetím zemím při boji proti terorismu na jejich území. V případě, že se některý z členských států stane cílem teroristického útoku nebo obětí přírodní či jiné katastrofy, jedná Evropská unie a její členské státy společně v rámci doložky solidarity.¹²⁷

Jedním ze základních nástrojů v protiteroristické politice je „Strategie EU pro boj proti terorismu“ přijata v roce 2005. Cílem strategie je boj s terorismem a zvýšení bezpečnosti v Evropě. Je zde zdůrazněn význam spolupráce mezi jednotlivými členskými státy, třetími zeměmi a mezinárodními institucemi. V této strategii je také zahrnuta spolupráce s orgány USA a evropskými agenturami Europol a Eurojust, která by se měla neustále prohlubovat. Tato strategie obsahuje čtyři základní pilíře:

- Prevence – řešení příčin a předcházení radikalizace.
- Ochrana – chránit občany a snížit zranitelnosti vůči útokům.
- Pronásledování – pronásledovat a vyšetřovat teroristy a postavit je před soud.
- Reakce – minimalizace následků teroristických útoků.¹²⁸

Další navazující strategií Evropské komise pro boj proti terorismu je „Strategie bezpečnostní unie do roku 2025“, která má doplňovat Strategii EU pro boj proti terorismu. Tato strategie má ulehčit spolupráci ve třech zásadních oblastech: boj proti organizovanému zločinu a kyberkriminalitě, boj proti terorismu a boj proti radikalizaci.¹²⁹

¹²⁶ CDK. Protiteroristická politika. Online. *Tvoříme Evropu.cz*. Dostupné z: <https://tvorimeevropu.cz/evropska-unie/politiky-eu/regulace-o-koordinace/protiteroristicka-politika/>. [cit. 2024-02-29].

¹²⁷ Tamtéž.

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ EVROPSKÝ PARLAMENT. *Jak zastavit terorismus: opatření EU*. Online. 2018, 21.11.2023. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20180316STO99922/jak-zastavit-teroristy-opatreni-eu>. [cit. 2024-02-26].

Základní opatření ze strany Evropské unie lze vymezit v následujících bodech:

- Posílení kontroly hranic – s cílem udržet vnitřní bezpečnost evropských občanů by měla být posílena ochrana vnějších hranic. V roce 2017 byly zavedeny kontroly cestovních dokladů pro všechny osoby cestující do Evropské unie, včetně občanů členských států EU. Taktéž byl schválen systém pro biometrickou registraci při vstupu a výstupu, který od roku 2022 sleduje pohyb mimoevropských občanů přes schengenský prostor. Roku 2022 byl spuštěn „Evropský systém pro cestovní informace a povolení“ (ETIAS), který shromažďuje informace o osobách přicházejících do Evropy, zejména o těch, kteří pro svou cestu nepotřebují evropské vízum. Osoby budou muset získat povolení k cestování prostřednictvím online žádosti a zaplatit za ně poplatek ve výši 7 eur. Platnost cestovního povolení je tři roky.¹³⁰
- Dočasné kontroly na vnitřních hranicích – při zavádění a prodlužování vnitřních kontrol by měly členské státy přijímat pouze nezbytná a přiměřená opatření. Evropský parlament naléhá na státy, aby toto opatření používaly pouze jako krajní možnost v mimořádných situacích. Schengenský hraniční kodex povoluje toto výjimečné opatření pouze na dobu maximálně dvou let.¹³¹
- Zabezpečení vnější hranice – v roce 2019 byl schválen plán, kterým by měla Evropská pobřežní a pohraniční stráž mít k dispozici v roce 2027 deset tisíc operativních pracovníků. Díky tomu, by se měla zlepšit kontrola vnějších hranic a kvalitnější řízení migrace. Evropský parlament rovněž schválil obnovený

¹³⁰ EVROPSKÝ PARLAMENT. *Jak zastavit terorismus: opatření EU*. Online. 2018, 21.11.2023. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20180316STO99922/jak-zastavit-teroristy-opatreni-eu>. [cit. 2024-02-26].

CDK. Protiteroristická politika. Online. *Tvoříme Evropu.cz*. Dostupné z: <https://tvorimeevropu.cz/evropska-unie/politiky-eu/regulace-o-koordinace/protiteroristicka-politika/>. [cit. 2024-02-29].

¹³¹ EVROPSKÝ PARLAMENT. *Pokud přijdeme o výhody Schengenu, ztratíme evropský projekt, varuje poslankyně*. Online. 2018, 04.04.2019.

Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20181116STO19210/hranicni-kontroly-uvnitř-schengenu-poslanci-chteji-jasnejsi-pravidla>. [cit. 2024-02-26].

EVROPSKÝ PARLAMENT. *Jak zastavit terorismus: opatření EU*. Online. 2018, 21.11.2023. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20180316STO99922/jak-zastavit-teroristy-opatreni-eu>. [cit. 2024-02-26].

„Fond pro integrovanou správu silnic“ (IBMF). Tento fond má úzce spolupracovat s novým „Fondem pro vnitřní bezpečnost“ (ISF), který je zaměřen na řešení přeshraničních hrozeb, včetně terorismu, kyberkriminality a organizovaného zločinu.¹³²

- Zastavení zahraničních bojovníků – v Evropě stále přibývají útoky nábožensky motivovaného terorismu, přičemž poměrně hodně občanů cestuje do bojových oblastí v Sýrii a Iráku s cílem připojit se k teroristickým skupinám. Toto opatření vychází ze „Směrnice o boji proti terorismu“, která rozšiřuje výčet činů, které budou považovány za trestné. Cílem této směrnice je aktualizovat stávající pravidla Evropské unie a umožnit svým členským státům lépe reagovat na možné hrozby, které představují zahraniční bojovníci a také osamělí vlci.¹³³
- Využívání údajů o cestujících – v rámci tohoto opatření musejí letecké společnosti předávat informace o cestujících, kteří cestují do a ze státu Evropské unie. Jedná se o údaje cestujících získaných během jejich rezervace a odbavování. Nakládání s těmito údaji je upraveno „Směrnicí EU o jmenné evidenci cestujících (PNR)“.¹³⁴
- Efektivnější výměna informací – v roce 2018 se členské státy shodly na posílení centrální databáze Schengenského informačního systému (SIS), která by měla nově obsahovat záznamy související s teroristickými aktivitami. Oprávněné osoby mohou zadávat a zároveň získávat informace o hledaných a pohřešovaných osobách a předmětech. Toto opatření by mělo přispět

¹³² EVROPSKÝ PARLAMENT. *Jak zastavit terorismus: opatření EU*. Online. 2018, 21.11.2023. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20180316STO99922/jak-zastavit-teroristy-opatreni-eu>. [cit. 2024-02-26].

¹³³ EVROPSKÝ PARLAMENT. *Prevence terorismu: opatření proti zahraničním bojovníkům a osamělým vlkům*. Online. 2017. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/press-room/20170210IPR61803/prevence-terorismu-opatreni-proti-zahranicnim-bojovnikum-a-osamelym-vlkum>. [cit. 2024-02-26].

EVROPSKÝ PARLAMENT. *Jak zastavit terorismus: opatření EU*. Online. 2018, 21.11.2023. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20180316STO99922/jak-zastavit-teroristy-opatreni-eu>. [cit. 2024-02-26].

¹³⁴ EVROPSKÝ PARLAMENT. *Jak zastavit terorismus: opatření EU*. Online. 2018, 21.11.2023. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20180316STO99922/jak-zastavit-teroristy-opatreni-eu>. [cit. 2024-02-26].

k efektivnější výměně informací mezi odpovědnými subjekty v členských zemích. V souvislosti s tímto opatřením sehrává významnou roli také Evropská policejní agentura Europol, o které bude více uvedeno v následující podkapitole.¹³⁵

- Přerušení finančních toků – v roce 2018 byla aktualizována „Směrnice EU o boji proti praní špinavých peněz“, která si klade za úkol zamezit finančním zdrojům teroristů a narušit jejich logistiku. Dále se také zabývá riziky spojenými s virtuálními měnami. V roce 2020 přijal Evropský parlament „Akční plán EU pro předcházení praní peněz a financování terorismu“, který obsahuje opatření s cílem lépe koordinovat příslušná pravidla Evropské unie.¹³⁶
- Držení zbraně pouze povolánými osobami – je důležité, aby se nebezpečné zbraně nedostaly do rukou neoprávněným osobám, zejména teroristům. Členské státy EU by měly provádět přísnější kontroly a účinně kontrolovat nabývání a držení zbraní.¹³⁷
- Předcházení radikalizace – v současné době využívá mnoho extremistů a teroristů internet a sociální sítě k šíření propagandy svých teroristických aktivit. V roce 2021 schválil Evropský parlament nová pravidla, která ukládají online společnostem, jako jsou Facebook nebo YouTube, povinnost odstranit teroristický obsah do jedné hodiny od okamžiku, kdy jsou k tomu vyzvány oprávněnými orgány. Toto nové nařízení se zaměřuje na obsah, jako jsou různé texty, obrázky, zvukové nahrávky a videa s teroristickým kontextem. Jedná se také o materiály poskytující návod, jak vyrábět a používat výbušniny, střelné zbraně a další zbraně sloužící k teroristickému účelu. Tato pravidla neplatí pro vzdělávací a žurnalistický obsah. Součástí opatření na předcházení radikalizace je i „Strategie bezpečnostní unie EU na období 2020-2025“ a protiteroristická agenda schválená Evropským parlamentem. Cílem těchto

¹³⁵ EVROPSKÝ PARLAMENT. *Jak zastavit terorismus: opatření EU*. Online. 2018, 21.11.2023. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20180316STO99922/jak-zastavit-teroristy-opatreni-eu>. [cit. 2024-02-26].

¹³⁶ Tamtéž.

¹³⁷ Tamtéž.

opatření je předcházet radikalizaci, například prostřednictvím poskytování příležitostí pro ohrožené mladé lidi a podporu rehabilitace radikalizovaných vězňů.¹³⁸

Od roku 2011 v Evropské Unii funguje tzv. „Radicalisation Awareness Network” (RAN), jedná se o tzv. Síť o povědomí o radikalizaci, která má za účel propojení významných organizací, které působí v rámci prevence radikalizace a násilného extremismu. Tato síť sdružuje odborníky, lékaře, nevládní organizace a další aktéry z celé Evropy, aby si navzájem vyměňovali znalosti, zkušenosti a přístupy k prevenci násilného extremismu ve všech jeho formách. Tito odborníci denně pracují s osobami ohroženými radikalizací a osobami, které již radikalizované byly. Od vzniku této sítě se zapojilo více než šest tisíc odborníků, kteří společně zastupují všechny členské státy Evropské Unie. RAN také vydal spoustu publikací, které jsou sdíleny mezi jednotlivé odborníky. Tyto publikace zdůrazňují získané poznatky, postřehy a doporučení ze zasedání pracovních skupin, a také upevňují znalosti a zkušenosti RAN.¹³⁹

V roce 2021 zahájila Evropská komise podpůrnou činnost „RAN Policy Support“, jako novou složku sítě Radicalisation Awareness Network. V rámci této podpůrné činnosti dochází mezi jednotlivými státy v EU k výměně protiradikalizačních politik, zejména prováděním klíčových priorit. Mezi klíčové priority patří: Strategie bezpečnostní unie, Agenda EU pro boj proti terorismu, Strategické směry týkající se koordinovaného přístupu EU k prevenci radikalizace přijaté členskými státy EU. Tato podpůrná síť umožňuje výměnu většího množství

¹³⁸ EVROPSKÝ PARLAMENT. *Jak zastavit terorismus: opatření EU*. Online. 2018, 21.11.2023. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20180316STO99922/jak-zastavit-teroristy-opatreni-eu>. [cit. 2024-02-26].

EVROPSKÝ PARLAMENT. *New rules adopted for quick and smooth removal of terrorist content online*. Online. 2021. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/press-room/20210422IPR02621/new-rules-adopted-for-quick-and-smooth-removal-of-terrorist-content-online>. [cit. 2024-02-26].

¹³⁹ EUROPEAN COMMISSION. *About RAN Practitioners*. Online. 2011. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/radicalisation-awareness-network-ran/about-ran_en. [cit. 2024-02-26].

DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation – forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-539-4, s. 83-85.

informací a výzkumných zjištění, jejímž cílem je účinně informovat o procesu tvorby politik v rámci EU i mimo ni.¹⁴⁰

Jako příklad preventivních programů v rámci členských států EU, lze uvést organizaci „Hayat“ v Německu, která se zaměřuje na poskytování poradenských programů pro osoby, které jsou zapojené do radikálních saláfistických skupin, nebo směřují k násilné džihádistické radikalizaci. Tato organizace také poskytuje informace a podporu příbuzným a rodinám radikálů. V Rakousku působí organizace „Ženy bez hranic“, která byla zřízena za účelem podpory žen, jež mají přispět ke zlepšení bezpečnosti a zodpovědnosti při boji s radikálními organizacemi a extremistickými ideologiemi. V Paříži byla v roce 2016 založena platforma „Rodiny proti terorismu a extremismu“. Jedná se o síť, která sdružuje okolo 85 organizací zaměřujících se na boj proti radikalismu a terorismu, a zároveň na rodiny, které mají zkušenosti s radikalismem.¹⁴¹

3.2 Opatření Europolu

Europol je evropská policejní agentura, jejímž posláním je *„podporovat své členské státy při předcházení a boji proti všem formám závažné mezinárodní a organizované trestné činnosti, kyberkriminalitě a terorismu. Kromě toho spolupracuje s řadou partnerských zemí mimo EU a s mezinárodními organizacemi“*. Největší bezpečnostní hrozby představují: terorismus, mezinárodní obchod s drogami a praní peněz, organizované podvody, padělání eur, obchodování s lidmi.¹⁴²

Europol každoročně vydává a zveřejňuje „Zprávu o situaci a vývoji terorismu v Evropské Unii“. V této zprávě jsou uvedeny číselné údaje

¹⁴⁰ EUROPEAN COMMISSION. *RAN Policy Support*. Online. 2021. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/ran-policy-support_en. [cit. 2024-02-26].

¹⁴¹ SMOLÍK, Josef. *Psychologie terorismu a radikalizace: jak se z beránek stávají vlci*. V Brně: Mendelova univerzita, 2020. ISBN 978-80-7509-723-1, s. 144.

¹⁴² EUROPOL. *O Europolu: Pomáháme vytvářet bezpečnější Evropu*. Online. 11.8.2023. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/about-europol:cs>. [cit. 2024-02-26].

o teroristických útocích, zatčeních a soudních rozhodnutích vydaných v souvislosti s terorismem, které jsou poskytnuty členskými státy Evropské Unie.¹⁴³

Dle „Zprávy o situaci a vývoji terorismu v Evropské Unii z roku 2023“, která poskytuje čísla, vývoj a trendy v oblasti terorismu v EU v roce 2022, představoval terorismus opět vážnou hrozbu. Bylo zaznamenáno 28 dokonaných, neúspěšných nebo zmařených útoků. Dokonaných útoků bylo 16, z čehož dva útoky jsou připisovány džihádistickému terorismu. Mezi hlavní prostředky nábory nových členů a propagandy radikalizace a násilného extremismu jsou stále zařazeny internet a technologie.¹⁴⁴

V Evropě zůstává největší hrozbou džihádistický terorismus, a v roce 2020 byl počet uskutečněných džihádistických teroristických útoků více než dvojnásobný ve srovnání s úspěšně zmařenými pokusy. Europol uvádí, že: „na jeden zmařený útok připadají dva uskutečněné“. Podle Europolu stojí za většinou džihádistických útoků jednotlivci, přičemž někteří pachatele vykazují kombinaci extrémních ideologií a duševních problémů.¹⁴⁵

Vedoucí protiteroristického centra Europolu Claudio Galzerano, při prezentaci výroční zprávy Europolu v parlamentním výboru pro občanské svobody 22. června 2021 uvedl: „*Pečlivé posouzení hrozby a koordinované úsilí mají zásadní význam pro identifikaci zranitelných míst a omezení teroristického a extremistického násilí online i offline*“.¹⁴⁶

V lednu roku 2016 bylo založeno „Evropské protiteroristické centrum“ (ECTC), jako operační středisko, které je součástí agentury Europol. Jeho hlavním

¹⁴³ EVROPSKÁ RADA. *Infografika – Terorismus v EU: fakta a čísla*. Online. 2021, 28.2.2023. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/infographics/terrorism-eu-facts-figures/>. [cit. 2024-02-26].

¹⁴⁴ EUROPOL. *Zpráva o situaci a vývoji terorismu v Evropské unii – shrnutí* [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2023 [cit. 2024-03-11]. ISBN 978-92-95220-68-3. Dostupné z: https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/TE-SAT%202023%20-%20Shrnutí%CC%81%20_0.pdf

¹⁴⁵ EVROPSKÝ PARLAMENT. *Terorismus v EU v číslech: počty útoků, obětí a zatčení v roce 2020*. Online. 2021, 21.11.2023.

Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20210628STO07262/terorismus-v-eu-pocty-utoku-obeti-a-zatceni-v-roce-2020>. [cit. 2024-02-26].

¹⁴⁶ Tamtéž.

cílem je zajistit efektivní reakci na terorismus a s ním spojené výzvy. ECTC aktivně vyvíjí nové nástroje pro boj proti terorismu a zároveň usnadňuje a napomáhá propojení kompetentních orgánů v členských zemích EU prostřednictvím protiteroristických platforem Europolu. Mezi hlavní úkoly ECTC patří porovnávání operativních údajů s informacemi, které již má Europol má k dispozici, rychlé odhalování stop a analýza všech dostupných informací s cílem sestavit strukturovaný obraz teroristické sítě.¹⁴⁷ Centrum se zaměřuje na sdílení zpravodajských informací, zkoumání financování terorismu, monitorování nelegálního obchodu se zbraněmi a boj proti teroristické propagandě a extremismu.¹⁴⁸

ECTC působí jako informační centrum Europolu zaměřené na boj proti terorismu. Jeho primárním úkolem je poskytovat operační podporu protiteroristickým orgánům členských států EU. Z toho důvodu vypracoval ECTC přístup, která je založen na čtyřech pilířích:¹⁴⁹

- umožňování výměny informací a přeshraniční spolupráce;
- efektivní operativní podpora, koordinace a odborná pomoc pro vyšetřování členských států EU;
- aktivní omezení využívání sociálních médií pro radikalizační účely a podpora operační analýzy v online vyšetřování;
- centrální strategická podpůrná schopnost

V roce 2017 vznikla „Counter-Terrorism Programme Board“ (CTPB) jako nástroj pro řízení členských států v rámci ECTC. Hlavním cílem je sjednotit a zjednodušit úsilí pro efektivní boj proti mezinárodnímu terorismu.¹⁵⁰

¹⁴⁷ EUROPOL. *European Counter Terrorism Centre - ECTC*. Online. 2016, 10.11.2023. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-counter-terrorism-centre-ectc>. [cit. 2024-02-26].

¹⁴⁸ HAVELKA, Ladislav a EUROSOP. EU má novou instituci pro boj s terorismem. Online. *Tvoříme Evropu.cz*. 2016. Dostupné z: <https://tvorimevropu.cz/2016/02/09/eu-ma-novou-instituci-pro-boj-s-terorismem/>. [cit. 2024-02-29].

¹⁴⁹ EUROPOL. *European Counter Terrorism Centre - ECTC*. Online. 2016, 10.11.2023. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-counter-terrorism-centre-ectc>. [cit. 2024-02-26].

¹⁵⁰ Tamtéž.

3.3 Opatření České republiky

Česká republika v souladu s „Bezpečnostní strategií z roku 2015“, řadí terorismus mezi bezpečnostní hrozby pro svou zemi: *„Hrozba terorismu jako metody násilného prosazování politických cílů je trvale vysoká. Charakteristickým rysem je existence nadnárodních sítí volně propojených skupin nebo i jednotlivců (tzv. Lone Wolves), které i bez jednotného velení sdílejí ideologii, cíle a plány k jejich naplnění, zdroje a informace. Jsou schopny přímo ohrozit lidské životy, zdraví a životní prostředí, ale také kritickou infrastrukturu. Celoevropsky významným a narůstajícím bezpečnostním rizikem je fenomén tzv. zahraničních bojovníků.“*¹⁵¹

Bezpečnostní strategie České republiky z roku 2015 představuje základní dokument v oblasti bezpečnostní politiky ČR. Jde o vládní dokument, na který navazují další strategie a koncepce v této oblasti. Základním právním rámcem pro implementaci této strategie je Ústava České republiky, Listina základních práv a svobod a ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky. Mezinárodní závazky vyplývající z členství ČR v Evropské unii, Organizaci Severoatlantické smlouvy, Organizaci spojených národů a Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, jsou rovněž důležitou součástí právního rámce, na němž je tato strategie postavena.¹⁵²

Česká republika aktivně usiluje o potírání všech projevů terorismu, jak na vnitrostátní úrovni, tak v rámci mezinárodních organizací. Klíčové priority zahrnují opatření zaměřená proti financování terorismu, boji proti radikalizaci a rekrutování, zajištění ochrany obyvatelstva a kritické infrastruktury před možnými teroristickými hrozbami. Česká republika, v rámci NATO, aktivně přispívá k boji proti terorismu prostřednictvím sdílení zpravodajských informací, rozvoje

¹⁵¹ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Bezpečnostní strategie České republiky 2015*. Online. Praha, únor 2015. ISBN 978-80-7441-005-5. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>. [cit. 2024-03-11].

¹⁵² Tamtéž.

odpovídajících schopností a rozšířením konzultací s partnery. Dále se také aktivně účastní aliančních operací a misí.¹⁵³

Na Bezpečnostní strategii z roku 2015 navazuje aktualizovaná Bezpečnostní strategie z roku 2023. Ta uvádí následující tvrzení o terorismu:

„Terorismus je významnou asymetrickou hrozbou ze strany nestátních i státních aktérů. Přestože Česko nepatří mezi hlavní cíle mezinárodních teroristických skupin, je vzhledem ke svému postavení v rámci západního světa možným cílem teroristického útoku. Hrozbu pro Česko představuje i terorismus páchaný na území jiných států EU. Kromě přímého ohrožení životů občanů České republiky může narušit celoevropsky významnou infrastrukturu a sdílené bezpečnostní zájmy EU. Teroristický útok proti průmyslovým zařízením či produktovodům hrozí závažnými dopady na zdraví obyvatel i na životní prostředí nebo na fungování hospodářského systému.“¹⁵⁴

Jedním ze základních dokumentů České republiky v rámci boje proti terorismu je také "Strategie České republiky pro boj proti terorismu od roku 2013". Tuto strategii vytvořilo Ministerstvo vnitra společně s dalšími subjekty v České republice, které působí v oblasti bezpečnosti. Platnost tohoto dokumentu není časově omezena, ale předpokládá se, že má být platný několik let. Tato strategie se opírá o principy Bezpečnostní strategie České republiky.¹⁵⁵

Ve Strategii České republiky pro boj proti terorismu od roku 2013, je uvedeno, že: *„terorismus je fenoménem, který může zásadním způsobem otrástit*

¹⁵³ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Bezpečnostní strategie České republiky 2015*. Online. Praha, únor 2015. ISBN 978-80-7441-005-5. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>. [cit. 2024-03-11].

¹⁵⁴ *BEZPEČNOSTNÍ STRATEGIE ČESKÉ REPUBLIKY 2023*. Online. Česká republika, 2023. Dostupné z: https://mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/Bezpecnostni_strategie_Ceske_republiky_2023.pdf. [cit. 2024-03-11].

¹⁵⁵ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *STRATEGIE ČESKÉ REPUBLIKY PRO BOJ PROTI TERORISMU OD ROKU 2013*. Online. Praha, 2013. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/strategie-ceske-republiky-pro-boj-proti-terorismu-pdf.aspx>. [cit. 2024-03-11].

*kterýmkoli státem, včetně České republiky. Útoky nebo pokusy o útoky, ke kterým v Evropě či jinde ve světě dochází, musí být pro Českou republiku varováním.*¹⁵⁶

V rámci České republiky neexistují žádné de-radikalizační programy ani jiné podpůrné programy, které by se týkali problematiky radikalizace a jejich zradikalizovaných jedinců. V současnosti i v budoucnosti bude velmi obtížné vytvořit ideální strategický dokument, který se bude zabývat oblastí terorismu, a jeho tvorba bude muset reflektovat aktuální podmínky a trendy.

V České republice se pořádají školení, která jsou vedená odpovědnými lektory. Těchto školení se účastní pedagogové, rodinní poradci, psychologové, sociální pracovníci a další odborníci. Kromě toho jsou na internetu vytvořeny speciální webové stránky s různými manuály a informacemi ke stažení. Tyto zdroje jsou zaměřeny na informování rodičů o rizikových faktorech, které mohou naznačovat radikalizaci jejich dětí, a poskytují informace o změnách v chování a reakcích dítěte.¹⁵⁷

V České republice by konkrétní opatření mohla zahrnovat:¹⁵⁸

- integraci sociálně vyloučených osob a skupin;
- programy ve věznicích a pomoc při začleňování vězňů;
- prevence kriminality mládeže;
- zvýšení kontroly náboženských organizací;
- zvyšovat povědomí obyvatel o terorismu;
- vzdělávání obyvatelstva v oblasti chování při teroristickém útoku;
- vyhodnocování informací poskytnutými zpravodajskými službami;
- výcvik ozbrojených složek a složek integrovaného záchranného systému.

¹⁵⁶ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *STRATEGIE ČESKÉ REPUBLIKY PRO BOJ PROTI TERORISMU OD ROKU 2013*. Online. Praha, 2013. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/strategie-ceske-republiky-pro-boj-proti-terorismu-pdf.aspx>. [cit. 2024-03-11].

¹⁵⁷ SMOLÍK, Josef. *Psychologie terorismu a radikalizace: jak se z beránek stávají vlci*. V Brně: Mendelova univerzita, 2020. ISBN 978-80-7509-723-1, s. 145.

¹⁵⁸ SMOLÍK, Josef. *Psychologie terorismu a radikalizace: jak se z beránek stávají vlci*. V Brně: Mendelova univerzita, 2020. ISBN 978-80-7509-723-1, s. 142.

ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývala problematikou radikalizace a islamistického terorismu a byla rozdělena do tří základních kapitol. V jednotlivých kapitolách byly objasněny klíčové pojmy související s radikalizací a islamistickým terorismem a byly zkoumány aktuální projevy islámské radikalizace. Práce se také soustředila na jednotlivá opatření ze strany Evropské unie, Europolu a České republiky.

První kapitola diplomové práce obsahovala teoreticko-metodická východiska, v nichž byly definovány a vysvětleny základní pojmy související s radikalizací, společně s objasněním jejich souvislostí. V této kapitole byl kladen důraz na individuální a mnohostranný charakter radikalizačního procesu, přičemž byly rozebírány různé aspekty, včetně procesu radikalizace, faktory, fáze, příznaky a existující modely, jako je Pyramidový model, Borumův čtyřstupňový model a Metafora schodiště. Kapitola se dále zaměřila na vymezení extremismu a jeho role v radikalizačním procesu, analyzovala možné vyústění radikalizace ve formě terorismu a zkoumala de-radikalizaci a příslušné programy zaměřené na opuštění radikálních postojů. Tímto způsobem se první kapitola stala klíčovým rámcem pro pochopení problematiky radikalizace a jejího kontextu s extremismem a terorismem.

Druhá kapitola byla zaměřena na konkrétní projevy islámské radikalizace, kde bylo podrobně analyzováno hnutí Hamás, jeho útoky na izraelské osady a celkový konflikt Izraele s touto organizací. Dále byl zkoumán teroristický útok ve Vídni, který je významný svým selháním de-radikalizačního procesu a propaganda džihádismu online. Tyto podkapitoly poskytly hlubší vhled do současné dynamiky islámské radikalizace a ukázaly různé formy projevu tohoto jevu.

Poslední kapitola diplomové práce se věnovala opatřením proti islámské radikalizaci a terorismu, přičemž byla popsána jednotlivá opatření a jejich efektivita ze strany Evropské Unie, Europolu a České republiky. V rámci podkapitoly o opatřeních Evropské unie byl objasněn postupný vývoj plánů a strategií, které byly přijaty v souvislosti s bojem proti terorismu a radikalizaci. Dále byla uvedena konkrétní opatření a programy. V podkapitole týkají se evropské policejní agentury

Europol, byl zdůrazněn její význam a role přidružených organizací, jako je Evropské protiteroristické centrum. Další podkapitola, věnovaná opatřením České republiky, objasňovala význam přijatých strategií, zejména Bezpečnostní strategie České republiky z roku 2015 a Strategie České republiky pro boj proti terorismu od roku 2013. Také bylo upozorněno, že v rámci České republiky neexistují žádné de-radikalizační programy, ani jiné podpůrné iniciativy. Dohled nad radikálními jednotlivci zajišťuje Probační a mediační služba ve spolupráci s Policií ČR a Bezpečnostní informační službou.

Teoretický přínos této diplomové práce spočívá v poskytnutí komplexního pohledu na problematiku islámské radikalizace a terorismu. První kapitola poskytuje detailní teoretickou analýzu radikalizace, zahrnující různé modely a faktory ovlivňující radikalizační proces. Třetí kapitola přináší informace o opatřeních EU, Europolu a České republiky, což může sloužit jako rámec pro diskuzi o efektivitě a možných zlepšeních v oblasti prevence a boje proti radikalizaci.

Praktický a pedagogický přínos této diplomové práce spočívá v poskytnutí přehledu informací a nástrojů pro ty, kteří se zabývají otázkami radikalizace a terorismu, a zároveň může přispět k širšímu povědomí o této problematice ve společnosti. Informace o preventivních programech a opatřeních v České republice mohou být přínosné pro edukaci pedagogů, rodin a rodičů. Diplomová práce může posloužit jako referenční materiál pro výzkumné projekty v oblasti pedagogiky, psychologie a sociologie, které se věnují problematice radikalizace a extremismu.

Celkově lze konstatovat, že diplomová práce poskytuje komplexní pohled na problematiku islámské radikalizace a terorismu, s důrazem na teorii, praxi a prevenci. Získané poznatky jsou cenné pro lepší porozumění, prevenci a účinnější boj proti islámské radikalizaci v současném celosvětovém prostředí. Tato problematika se v dnešní době stává stále aktuálnější tématem a vyžaduje efektivní strategie a opatření na národní, evropské i celosvětové úrovni.

Při zpracování diplomové práce jsem se často setkávala s obtížemi při hledání relevantních a aktuálních zdrojů. V první kapitole, která se zabývala teoreticko-metodickými východisky, bylo velmi náročné nalézt vhodnou a sjednocenou definici, která by podrobně charakterizovala konkrétní pojem. Velké množství publikací různě definuje jednotlivé pojmy, což také značně komplikovalo mou snahu o objasnění souvislostí mezi danými termíny.

Vytvářením mé diplomové práce jsem dospěla k závěru, že radikalizace představuje současnou hrozbu, která má široký dopad na společnost. V dnešní době poskytuje internet hlavní platformu pro šíření radikální propagandy a globální propojenost a schopnost rychlé komunikace umožňují rychlejší šíření radikálních myšlenek, a nábor nových příznivců napříč celým světem. Radikalizace může vyústit v účast jednotlivců nebo skupin v teroristických aktivitách a radikalizovaní jednotlivci mohou být motivováni k provedení násilných činů ve jménu svých extrémních přesvědčení. Tato hrozba není omezena pouze na určitou geografickou oblast, ale má globální rozměr, zejména s ohledem na šíření extremistických ideologií přes internet a sociální média.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Monografie

ČEJKA, Marek. *Korán, meč a volební urna: zdroje a podoby islamismu*. Orient (Academia). Praha: Academia, 2020. ISBN 978-80-200-3014-6.

DANICS, Štefan. *Islámská radikalizace jako vážná bezpečnostní hrozba nejen pro Evropu*. In: GAVLAS a KOL. Podivný začátek 21. století – nový systém vládnutí. UJAK, 2019. ISBN 978-80-7452-147-8. str. 25-45.

DANICS, Štefan. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty: Radicalisation – forms, models and security aspects*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-539-4.

DANICS, Š., TEJCHMANOVÁ, L. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2017, 400 s. ISBN 978-80-7452-122-5.

FTOREK, Jozef. *Manipulace a propaganda: na pozadí současné informační války*. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0605-9.

CHMELÍK, Jan. *Extremismus*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1997.

CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-265-7.

CHOMSKY, Noam; JUNKERMAN, John a MASAKAZU, Takei. *Moc a teror: přednášky a rozhovory uskutečněné po 11.9*. Protijed. Praha: Mezera, 2007. ISBN 978-80-903259-9-9.

JOWETT, Garth a O'DONNELL, Victoria. *Propaganda & persuasion*. Seventh edition. Los Angeles: Sage, [2019]. ISBN 978-1-5063-7134-4.

KROPÁČEK, Luboš. *Islám a Západ: historická paměť a současná krize*. Praha: Vyšehrad, 2002. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 80-7021-540-2.

MENDEL, Miloš. *Džihád: Islámské koncepce šíření víry*. Brno: Atlantis, 1997. ISBN 80-7108-151-5.

MOSKALENKO, Sophia a MCCAULEY, Clark. *Radicalization to Terrorism: What Everyone Needs to Know*. Oxford: Oxford University Press, 2020. ISBN 978-0190-862-589.

MÜLLER, Zdeněk. *Islám a islamismus: Dilema náboženství a politiky*. Praha: Academia, 2010. Novověk. ISBN 978-80-200-1818-2.

SMOLÍK, Josef. *Psychologie terorismu a radikalizace: jak se z beránků stávají vlci*. V Brně: Mendelova univerzita, 2020. ISBN 978-80-7509-723-1.

VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Hrozba radikalizace: terorismus, varovné signály a ochrana společnosti*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2031-4.

Odborné a vědecké články

ARMED CONFLICT LOCATION & EVENT DATA PROJECT. Fact Sheet: Israel and Palestine Conflict (October 2023). Online. *Armed Conflict Location & Event Data Project*. 2023. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/resrep53456>. [cit. 2024-03-06].

AZANI, Eitan a DOTTI, Francesco. The Islamic State's Web Jihadi Magazine Dabiq and Rumiyah: More than just Propaganda. Online. *International Institute for Counter-Terrorism*. 2021. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/resrep37748>. [cit. 2024-02-29].

BORUM, Randy. Radicalization into Violent Extremism I: A Review of Social Science Theories. Online. *Journal of Strategic Security*, roč. 4, č. 4, 2011, s. 7-36. Dostupné z: <https://doi.org/10.5038/1944-0472.4.4.1>. [cit. 2024-02-26].

COUNTER-TERRORISM IMPLEMENTATION TASK FORCE. *First Report of the Working Group on Radicalisation and Extremism that Lead to Terrorism: Inventory of State Programmes*. Online. New York, 2008. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/download/44297>. [cit. 2024-03-11].

EUROPOL. *Zpráva o situaci a vývoji terorismu v Evropské unii – shrnutí* [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2023 [cit. 2024-03-11]. ISBN 978-92-95220-68-3. Dostupné z:

https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/TE-SAT%202023%20-%20Shrnuti%CC%81%20_0.pdf

GAMBHIR, Harleen K. Dabiq: The Strategic Messaging of the Islamic State. Online. *Institute for the Study of War*. 2014. Dostupné

z: https://www.understandingwar.org/sites/default/files/Dabiq%20Backgrounder_Harleen%20Final_0.pdf. [cit. 2024-02-29].

ITIC. *The Hamas Charter (1988)*. Online. Intelligence and Terrorism Information Center at the Center for Special Studies (C.S.S), 2006. Dostupné

z: https://www.terrorism-info.org.il/Data/pdf/PDF_06_032_2.pdf. [cit. 2024-02-26].

JOHNSON, Elizabeth a kol. *Preventing and Fighting Radicalisation at the Local Level* [online]. In: Paris: European Forum for Urban Security [cit. 2024-02-22].

ISBN 2-913181-48-1. Dostupné z:

https://issuu.com/efus/docs/publication_liaise_en-web

MAHOOD, Samantha a RANE, Halim. Islamist narratives in ISIS recruitment propaganda. Online. *The Journal of International Communication*. 20.12. 2016n. I., s. 15-35. Dostupné

z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13216597.2016.1263231>. [cit. 2024-02-29].

NEUMANN, Peter R. *The trouble with radicalization* [online]. *International Affairs*, 2013, **89**(4), 873-893. Dostupné z: <https://academic.oup.com/ia/article-abstract/89/4/873/2417160?redirectedFrom=fulltext&login=false> [cit. 2024-02-22].

NOVINKY.CZ. Hnutí Hamás. Online. *Novinky.cz*. Dostupné

z: <https://www.novinky.cz/tag/hnuti-hamas-66758>. [cit. 2024-02-29].

PRECHT, Tomas. Home grown terrorism and Islamist radicalisation in Europe: From conversion to terrorism. Online. *Danish Ministry of Justice*. 2007. Dostupné z: https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningspuljen/2011/2007/Home_grown_terrorism_and_Islamist_radicalisation_in_Europe_-_an_assessment_of_influencing_factors__2_.pdf [cit. 2024-02-22].

SCHMID, Alex. Radicalisation, De-Radicalisation, Counter-Radicalisation: A Conceptual Discussion and Literature Review. Online. *The International Centre for Counter-Terrorism (ICCT) – The Hague*. 2013. Dostupné z: <https://www.icct.nl/publication/radicalisation-de-radicalisation-counter-radicalisation-conceptual-discussion-and> [cit. 2024-02-22].

The Charter of Allah: The Platform of the Islamic Resistance Movement (Hamas). Online. Translated and annotated by Raphael Israeli. The Hebrew University, Jerusalem, Israel: Harry Truman Research Institute. Dostupné z: <https://irp.fas.org/world/para/docs/880818.htm>. [cit. 2024-03-06].

UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME. *Preventing violent extremism through promoting inclusive development, tolerance and respect for diversity: A development response to addressing radicalization and violent extremism* [online]. New York: UNDP, 2016. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.undp.org/publications/preventing-violent-extremism-through-inclusive-development-and-promotion-tolerance-and-respect-diversity>. (Research – Discussion Papers).

ZANOTTI, Jim; SHARP, Jeremy M. a BLANCHARD, Christopher M. *Israel and Hamas October 2023 Conflict: Frequently Asked Questions (FAQs)*. Online. Congressional Research Service, 2023. Dostupné z: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R47754>. [cit. 2024-02-26].

Veřejná vystoupení

Global Futures Forum, Radical Worlds of 2020: Imaging the Futures of Radicalisation, The Hague, 12-14.12. 2007.

Internetové zdroje

ALFONSECA, Kiara. Timeline: A look into the long history of the Israeli-Palestinian conflict. Online. *ABC News*. 10.11. 2023. Dostupné z: <https://abcnews.go.com/International/timeline-long-history-israeli-palestinian-conflict/story?id=103875134>. [cit. 2024-02-29].

BBC NEWS. New Hamas policy document 'aims to soften image'. Online. *BBC.com*. 2017. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-39744551>. [cit. 2024-02-29].

BBC NEWS. What is jihadism? Online. *BBC.com*. 2014. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-30411519>. [cit. 2024-02-29].

BEZPEČNOSTNÍ STRATEGIE ČESKÉ REPUBLIKY 2023. Online. Česká republika, 2023. Dostupné z: https://mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/Bezpecnostni_strategie_Ceske_republiky_2023.pdf. [cit. 2024-03-11].

BUDIN, Christoph. Chronologie zeigt Versagen heimischer Terrorabwehr. Online. *Kronen Zeitung*. 2021. Dostupné z: <https://www.krone.at/2344626>. [cit. 2024-02-29].

BUSARI, Stephanie. Israel's war in Gaza has exposed a deepening global divide. Online. *CNN.com*. 2024. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2024/01/19/middleeast/israels-war-in-gaza-has-exposed-a-deepening-global-divide/index.html>. [cit. 2024-02-29].

CDK. Protiteroristická politika. Online. *Tvoříme Evropu.cz*. Dostupné z: <https://tvorimeevropu.cz/evropska-unie/politiky-eu/regulace-o-koordinace/protiteroristicka-politika/>. [cit. 2024-02-29].

ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. K pondělnímu teroristickému útoku ve Vídni se přihlásil Islámský stát. Atentát provedl ‚voják chalífátu‘. Online. *Lidovky.cz*. 2020. Dostupné z: <https://www.lidovky.cz/svet/kluk-z-normalni-rodiny-mel-smulu-na->

pratele-rekl-o-atentatnikovi-z-vidne-jeho-
obhajce.A201103_181717_In_zahranici_cek. [cit. 2024-02-29].

ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. Terorista v centru Vídně zavraždil čtyři lidi, policie ho zastřelila. Online. *IDNES.cz*. 2020. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/utok-synagoga-viden-strelba.A201102_204616_zahranicni_lesa. [cit. 2024-02-29].

ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. Terorista z Vídně nepoužil slovenskou municí, chtěl ji ale koupit. Online. *IDNES.cz*. 2020. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/viden-slovensko-terorismus-utok-munice-policie-kalashnikov-islamsky-stat.A201104_095324_zahranicni_jhr. [cit. 2024-02-29].

EUROPEAN COMMISSION. *About RAN Practitioners*. Online. 2011. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/radicalisation-awareness-network-ran/about-ran_en. [cit. 2024-02-26].

EUROPEAN COMMISSION'S EXPERT GROUP ON VIOLENT RADICALISATION. *Radicalisation Processes Leading to Acts of Terrorism*. Online, A concise Report. Brussels, 2008. Dostupné z: https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/20080500_cscp_report_vrie s.pdf. [cit. 2024-02-26].

EUROPEAN COMMISSION. *RAN Policy Support*. Online. 2021. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/ran-policy-support_en. [cit. 2024-02-26].

EUROPOL. *European Counter Terrorism Centre - ECTC*. Online. 2016, 10.11.2023. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-counter-terrorism-centre-ectc>. [cit. 2024-02-26].

EUROPOL. *O Europolu: Pomáháme vytvářet bezpečnější Evropu*. Online. 11.8.2023. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/about-europol:cs>. [cit. 2024-02-26].

EUROPOL. *Zpráva o situaci a vývoji terorismu v Evropské unii – shrnutí* [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2023 [cit. 2024-03-11]. ISBN 978-92-95220-68-3. Dostupné z: https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/TE-SAT%202023%20-%20Shrnuti%CC%81%20_0.pdf

EVROPSKÁ RADA. *Infografika – Terorismus v EU: fakta a čísla*. Online. 2021, 28.2.2023. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/infographics/terrorism-eu-facts-figures/>. [cit. 2024-02-26].

EVROPSKÝ PARLAMENT. *Jak zastavit terorismus: opatření EU*. Online. 2018, 21.11.2023. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20180316STO99922/jak-zastavit-teroristy-opatreni-eu>. [cit. 2024-02-26].

EVROPSKÝ PARLAMENT. *New rules adopted for quick and smooth removal of terrorist content online*. Online. 2021. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/press-room/20210422IPR02621/new-rules-adopted-for-quick-and-smooth-removal-of-terrorist-content-online>. [cit. 2024-02-26].

EVROPSKÝ PARLAMENT. *Pokud přijdeme o výhody Schengenu, ztratíme evropský projekt, varuje poslankyně*. Online. 2018, 04.04.2019. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20181116STO19210/hranicni-kontroly-uvnitř-schengenu-poslanci-chteji-jasnejsi-pravidla>. [cit. 2024-02-26].

EVROPSKÝ PARLAMENT. *Prevence terorismu: opatření proti zahraničním bojovníkům a osamělým vlkům*. Online. 2017. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/press-room/20170210IPR61803/prevence-terorismu-opatreni-proti-zahranicnim-bojovnikum-a-osamelym-vlkum>. [cit. 2024-02-26].

EVROPSKÝ PARLAMENT. *Terorismus v EU v číslech: počty útoků, obětí a zatčení v roce 2020*. Online. 2021, 21.11.2023. Dostupné

z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20210628STO07262/terrorism-us-v-eu-pocty-utoku-obeti-a-zatceni-v-roce-2020>. [cit. 2024-02-26].

Final Report Summary - SAFIRE: Scientific Approach to Finding Indicators of and Responses to Radicalisation. Online. 2013. Dostupné z: <https://cordis.europa.eu/project/id/241744/reporting>. [cit. 2024-02-22].

HAVELKA, Ladislav a EUROSOP. EU má novou instituci pro boj s terorismem. Online. *Tvoříme Evropu.cz*. 2016. Dostupné z: <https://tvorimeevropu.cz/2016/02/09/eu-ma-novou-instituci-pro-boj-s-terorismem/>. [cit. 2024-02-29].

HAWALESHKA, Danylo. History Illustrated: The story of Hamas and its fight for Palestine. Online. *Al Jazeera*. 11.10. 2023. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/gallery/2023/10/11/history-illustrated-the-story-of-hamas-and-its-fight-for-palestine>. [cit. 2024-02-29].

KRONE.AT. Pürstl: „Ein Täter von der WEGA neutralisiert“. Online. *Kronen Zeitung*. 2020. Dostupné z: <https://www.krone.at/2266947>. [cit. 2024-02-29].

KRONE.AT. Wien-Attentäter (20) war einschlägig vorbestraft. Online. *Kronen Zeitung*. 2020. Dostupné z: <https://www.krone.at/2266979>. [cit. 2024-02-29].

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *STRATEGIE ČESKÉ REPUBLIKY PRO BOJ PROTI TERORISMU OD ROKU 2013*. Online. Praha, 2013. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/strategie-ceske-republiky-pro-boj-proti-terorismu-pdf.aspx>. [cit. 2024-03-11].

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Co je extremismus [online]. Praha, 2010. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx> [cit. 2024-02-26].

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Definice pojmu terorismus*. Online. 2009. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>. [cit. 2024-02-26].

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Radikalizace*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/ostatni-hybridni-hrozby-radikalizace.aspx>. [cit. 2024-02-26].

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Víceletý program pro oblast spravedlnosti a vnitřních věcí*. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/agenda-eu-na-mv-vicelety-program-pro-oblast-spravedlnosti-a-vnitrnich-veci.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>. [cit. 2024-02-26].

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Bezpečnostní strategie České republiky 2015*. Online. Praha, únor 2015. ISBN 978-80-7441-005-5. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>. [cit. 2024-03-11].

NOVÁK, Martin. Šli žít džihadistický sen, odhodlaní zabít. Teď čekají, zda je Evropa přijme zpět. Online. *Aktuálně.cz*. 2019. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/sli-zit-dzihadisticky-sen-odhodlani-zabijet-ted-cekaji-zda-j/r~a4c33a3e337411e9aaa70cc47ab5f122/>. [cit. 2024-02-29].

NOVINKY.CZ. Hnutí Hamás. Online. *Novinky.cz*. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/tag/hnuti-hamas-66758>. [cit. 2024-02-29].

PIPES, Daniel. What is Jihad? Online. *New York Post*. 2002. Dostupné z: <https://www.danielpipes.org/990/what-is-jihad>. [cit. 2024-02-29].

THE EUROPEAN COUNCIL, THE COUNCIL OF THE EU. *The EU's response to terrorism* [online]. Last reviewed 13.2.2024. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/fight-against-terrorism/>. [cit. 2024-02-26].

WINTOUR, Patrick. Hamas presents new charter accepting a Palestine based on 1967 borders. Online. *The Guardian.com*. 2017. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2017/may/01/hamas-new-charter-palestine-israel-1967-borders>. [cit. 2024-02-29].